

Geschiedenis

**Erasmus School of History,
Culture and Communication**

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0319

© 2013 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de bacheloropleiding Geschiedenis en de masteropleiding Geschiedenis van de Erasmus Universiteit Rotterdam.....	5
Administratieve gegevens van de opleiding	5
Administratieve gegevens van de instelling.....	5
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	5
Samenstelling van de commissie	6
Werkwijze van de commissie.....	6
Samenvattend oordeel van de commissie.....	10
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	17
Bijlagen.....	33
Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie.....	35
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader.....	39
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties	45
Bijlage 4: Overzicht van de programma's.....	47
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	53
Bijlage 6: Bezoekprogramma	59
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten.....	61
Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen.....	63

Dit rapport is vastgesteld op 10 april 2013.

Rapport over de bacheloropleiding Geschiedenis en de masteropleiding Geschiedenis van de Erasmus Universiteit Rotterdam

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Geschiedenis

Naam van de opleiding:	Geschiedenis
CROHO-nummer:	56034
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Locatie:	Rotterdam
Variant:	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Masteropleiding Geschiedenis

Naam van de opleiding:	Geschiedenis
CROHO-nummer:	66034
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	- Geschiedenis van Nederland in een Mondiale Context - Global History and International Relations
Locatie:	Rotterdam
Variant:	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Het bezoek van de visitatiecommissie Geschiedenis, Internationale Betrekkingen en Europese Studies aan de Erasmus School of History, Culture and Communication van de Erasmus Universiteit Rotterdam vond plaats op 8 en 9 november 2012.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Erasmus Universiteit Rotterdam
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief onder voorwaarden

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleidingen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Samenstelling van de commissie

De commissie voor de clusterbeoordeling Geschiedenis, Internationale Betrekkingen en Europese Studies is samengesteld uit totaal acht commissieleden:

- Prof. dr. Marjan Schwegman (voorzitter), hoogleraar Politiek en Cultuur in de lange twintigste eeuw, Universiteit Utrecht en directeur NIOD;
- Harmen Bredeveld MSc., student bacheloropleiding Geschiedenis, Universiteit Leiden.
- Prof. dr. Luc François, gewoon hoogleraar Contemporaine Geschiedenis en oud-directeur Onderwijsaangelegenheden, Universiteit Gent;
- Dr. Amanda Kluvel, universitair hoofddocent en opleidingsdirecteur bachelor Cultuurwetenschappen / Arts & Culture, Universiteit Maastricht;
- Prof. dr. Jan Orbie, universitair hoofddocent EU External Relations, Universiteit Gent;
- Anne Stickers, student bacheloropleiding Internationale Betrekkingen, Rijksuniversiteit Groningen;
- Dr. Ulrich Tiedau, senior lecturer in modern Low Countries history and society, University College London;
- Prof. Ingeborg Tömmel, emeritus hoogleraar International and European Politics, Universiteit van Osnabrück;

Prof. dr. Jan van Herwaarden, emeritus hoogleraar Middeleeuwse Geschiedenis van Erasmus Universiteit Rotterdam, trad op als referent van de commissie voor de vroegmoderne Geschiedenis. Hij was betrokken bij de beoordeling van de opleidingen Geschiedenis van de Universiteit Leiden, de Radboud Universiteit Nijmegen, de Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Utrecht, de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit.

Voor ieder bezoek werd op basis van expertise en beschikbaarheid, en het voorkomen van eventuele belangenconflicten, een (sub)commissie samengesteld, bestaande uit zes commissieleden. Amanda Kluvel werd voor de bezoeken aan de Universiteit Maastricht en de Universiteit van Amsterdam vervangen door Ingeborg Tömmel. In de plaats van Anne Stickers nam Harmen Bredeveld deel aan het bezoek aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Coördinator van de clustervisitatie Geschiedenis, IB en Europese Studies was drs. Trees Graas, medewerker van QANU. Zij trad eveneens op als secretaris tijdens het bezoek van de commissie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Muriel Jansen trad op als secretaris van de commissie tijdens de bezoeken aan Universiteit Leiden, de Radboud Universiteit Nijmegen, de Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Maastricht en Universiteit Utrecht. Bij de bezoeken aan de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit trad dr. ir. Hugo Verheul op als secretaris.

De curricula vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

Werkwijze van de commissie

Voorbereiding

Op 18 oktober 2012 hield de commissie haar formele startvergadering. Tijdens de startvergadering werd de commissie geïnstrueerd en werd het Domeinspecifieke Referentiekader Geschiedenis, IB en Europese Studies besproken. Het Domeinspecifieke Referentiekader is opgenomen in Bijlage 2.

Bij ontvangst van de kritische reflecties werden deze door de coördinator gecontroleerd op kwaliteit en compleetheid van informatie. Nadat de kritische reflecties in orde waren bevonden, zijn deze doorgestuurd aan de commissieleden. De commissieleden en de referent namen de kritische reflecties door en formuleerden vragen die aan de secretaris werden toegestuurd. De secretaris compileerde de vragen per onderwerp en/of gespreks-gremium. Eventuele additionele vragen van de commissieleden werden aan de opleidingen toegestuurd met het verzoek om een reactie. Naast de kritische reflecties lazen de commissieleden en de referent gezamenlijk minimaal vijftien scripties per opleiding.

Visitatiebezoeken

Tijdens de voorbereidende vergadering van ieder bezoek werd de visitatie concreet voorbereid en zijn afspraken gemaakt over de taakverdeling op grond van inhoudelijke expertise. De commissie wenst te benadrukken dat zij in haar geheel verantwoordelijk is voor de oordeelsvorming en het eindrapport.

Voorafgaand aan ieder bezoek maakte de coördinator een conceptprogramma voor de (dag)indeling van het bezoek. Dit concept werd in samenspraak tussen de voorzitter, de coördinator en de contactpersoon van de betreffende universiteit aangepast aan de specifieke situatie van de opleiding(en). Tijdens de bezoeken is gesproken met een (representatieve) vertegenwoordiging van het faculteitsbestuur, het opleidingsbestuur, de afgestudeerden, de opleidingscommissie, en de examencommissie. Daarnaast werd per opleiding gesproken met student- en docentvertegenwoordigers van de beoordeelde opleidingen. Op verzoek van de commissie heeft de opleiding gesprekspartners geselecteerd binnen de door de commissie aangegeven kaders. De commissie heeft met studenten uit alle studiejaar gesproken en met kerndocenten en begeleiders uit de diverse disciplines binnen de te visiteren opleiding(en). Voorafgaand aan het bezoek heeft de commissie een overzicht ontvangen van de gesprekspartners en ingestemd met de door de opleiding gemaakte selectie. Een overzicht van het programma met alle gesprekspartners is opgenomen als Bijlage 6.

Tijdens ieder bezoek bestudeerde de commissie het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van studenten en docenten die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld.

De commissie heeft het laatste deel van het bezoek gebruikt voor een discussie over de beoordeling van de opleidingen en de voorbereiding op de mondelinge rapportage. Aan het einde van elk bezoek heeft de voorzitter in een mondelinge rapportage de eerste bevindingen van de commissie gepresenteerd. Daarbij ging het steeds om een aantal algemene waarnemingen en eerste indrukken per opleiding.

De coördinator was aanwezig bij de eindvergadering van de bezoeken, enerzijds om de bevindingen van de voorgaande bezoeken in te brengen, en anderzijds om de commissie te attenderen op haar wijze van oordelen. Er heeft regelmatig overleg plaatsgevonden tussen de coördinator en de secretarissen om de beoordelingen op elkaar af te stemmen.

Rapportages

De projectleider heeft op basis van de bevindingen van de commissie, per instelling, een conceptrapport opgesteld. Het conceptrapport is voorgelegd aan de commissieleden die bij het bezoek aanwezig waren. Na vaststelling van het conceptrapport is dit aan de betrokken faculteit voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is met de voorzitter en, indien nodig, met de overige commissieleden besproken. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Bijzonderheden van het bezoek aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

Het bezoek aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) vond plaats op 8 en 9 november 2012 in Rotterdam. Het programma van het bezoek is te vinden in Bijlage 6. Van het spreekuur is geen gebruik gemaakt.

De commissie die de bacheloropleiding Geschiedenis en de masteropleiding Geschiedenis van de EUR beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. Marjan Schwegman (voorzitter), hoogleraar Politiek en Cultuur in de lange twintigste eeuw, Universiteit Utrecht en directeur NIOD;
- Prof. dr. Luc François, gewoon hoogleraar Contemporaine Geschiedenis en oud-directeur Onderwijsaangelegenheden, Universiteit Gent;
- Dr. Amanda Kluveld, universitair hoofddocent en opleidingsdirecteur bachelor Cultuurwetenschappen / Arts & Culture, Universiteit Maastricht;
- Prof. dr. Jan Orbie, universitair hoofddocent EU External Relations, Universiteit Gent;
- Anne Stickers, student bacheloropleiding Internationale Betrekkingen, Rijksuniversiteit Groningen;
- Dr. Ulrich Tiedau, senior lecturer in modern Low Countries history and society, University College London.

De commissie werd ondersteund door drs. Trees Graas.

Het College van Bestuur van de EUR en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) hebben ingestemd met de samenstelling van de commissie voor de beoordeling van de twee genoemde opleidingen.

Om het gerealiseerde eindniveau van opleidingen te bepalen hebben de coördinator en voorzitter van de visitatiecommissie 15 bachelorscripties en 15 masterscripties geselecteerd. De commissie heeft deze voorafgaand en tijdens de visitatie beoordeeld. De scripties werden aselekt gekozen uit een lijst van afgestudeerden van de laatste twee voltooide studie jaren. Hierbij is rekening gehouden met een spreiding in cijfers en afstudeerrichtingen (zie Bijlage 7). Van de masteropleiding zijn scripties gelezen van zowel de voltijd- als de deeltijdvariant.

Voor de visitatie heeft de commissie inzage gevraagd in de organisatie, de inhoud, de toetsing en de evaluatie van de volgende cursussen:

Bacheloropleiding:

- Theorie van de Geschiedenis I en II
- Van Christelijke Vorstengemeenschap naar Seculiere Soevereine Staten
- Christendom en Islam in Middeleeuwen en Vroegmoderne tijd
- Media, War and Historical Representation
- Globalization: Migration, Diversity, Caribbean Perspectives.

Masteropleiding:

- Mapping Global Order 1600 - 2000
- Research Workshop
- Publieke Opinie in de Nederlanden

Daarnaast had de commissie inzage in het toetsmateriaal van alle overige cursussen van beide opleidingen. Tijdens het bezoek bestudeerde de commissie de kwaliteit van het cursusmateriaal, de studentinformatie, de toetsen en de praktische onderwijsprogramma's van deze cursussen in detail.

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (versie van november 2011) heeft de commissie de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld.

Uitgangspunt van de beoordeling is 'voldoende', waarbij de standaard, of de opleiding, voldoet aan de gestelde criteria. In de ogen van de commissie kan zij het oordeel 'voldoende' toekennen, ook wanneer zij kritische opmerkingen heeft gemaakt. Het is dan wel noodzakelijk dat tegenover de kritische opmerkingen positieve observaties staan.

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit rapport geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Geschiedenis, IB en Europese Studies over de bachelor- en masteropleiding Geschiedenis van de Erasmus Universiteit Rotterdam. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflecties, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde scripties, en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor beide opleidingen zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, concludeert de commissie dat beide opleidingen voldoen aan de eisen voor basiskwaliteit die een voorwaarde zijn voor heraccreditatie

Bacheloropleiding Geschiedenis

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt standaard 1 als **voldoende**.

De Rotterdamse opleidingen Geschiedenis hebben binnen de grenzen van het domeinspecifiek kader Geschiedenis, IB en Europese studies 2012 een eigen profiel uitgewerkt. De opleidingen kenmerken zich door een lange termijn perspectief, een historische en sociaalwetenschappelijke benadering en een multidisciplinaire en historiserende thematische aanpak.

De bacheloropleiding beoogt academisch gevormde historici af te leveren, die in staat zijn hun verworven kennis van en inzicht in historische processen toe te passen in bronnenonderzoek. Studenten zijn in staat om vanuit historiografische en geschied-theoretische kennis een standpunt in te nemen aangaande het eigen vak en vakrelevante probleemstellingen. De historisch-wetenschappelijke vaardigheden die studenten ontwikkelen, leggen volgens de opleiding een basis voor een breed scala aan functies waarin het analyseren, duiden en communiceren van maatschappelijke veranderingsprocessen en lange termijnproblemen centraal staan.

De commissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties het niveau van de opleiding adequaat expliciteren, al vindt zij de eindkwalificatie die omschrijft dat studenten in staat zijn zelfstandig onderzoek op te stellen, te beoordelen en uit te voeren, wel heel hoog gegrepen voor een opleiding op bachelorniveau. De commissie heeft waardering voor de wijze waarop academische oriëntatie en voorbereiding op de beroepspraktijk zijn geïntegreerd in de eindkwalificaties.

De commissie vindt het positief dat het waardevolle en onderscheidende maatschappijhistorische Rotterdamse profiel met de invoering van de bachelor-masterstructuur bewaard is gebleven. De commissie moedigt de opleiding aan het profiel scherper te definiëren en zich blijvend te onderscheiden in het zich voortdurende veranderende landschap van Nederlandse geschiedenisopleidingen. De commissie adviseert de opleiding het profiel concreter uit te werken en duidelijker te vertalen in de eindkwalificaties.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

De commissie beoordeelt standaard 2 als **voldoende**.

De commissie heeft vastgesteld dat het curriculum een logische samenhang vertoont en in voldoende mate aansluit op het profiel van de opleiding. Het curriculum is opgebouwd rond samenlevingstypen, en het beoogde lange termijn perspectief is duidelijk zichtbaar in het programma. Hierbij is de klassieke chronologische indeling in tijdvakken losgelaten. De grote lijnen en algemene problemen worden lopende het programma geconcretiseerd en uitgediept in gevalstudies en vergelijkende analyses.

Na het eerste jaar, dat volledig bestaat uit verplichte onderdelen, stellen studenten een eigen majorprogramma samen. Studenten hebben hierbij de keuze uit drie themagebieden: Geschiedenis van Internationale Betrekkingen, Geschiedenis van Cultuur en Media, en Wereldgeschiedenis. De commissie heeft waardering voor de keuze voor de drie inhoudelijke themagebieden, die aansluiten op het onderzoek van de betrokken leerstoelgroepen. Het bachelor afstudeerproject sluit aan op het gekozen themagebied.

Het bachelorcurriculum kent een stevige theoretische component en het onderwijs ligt dicht op het lopende onderzoek van de docenten. Studenten ontwikkelen voeling met de praktijk van wetenschappelijk onderzoek. Alle studenten volgen een verplichte stage die door hen zeer wordt gewaardeerd. De commissie heeft waardering voor de inspanningen van de opleiding om al haar studenten een passende stage aan te bieden.

De commissie heeft diverse voorbeelden gezien van vakken waarin de multidisciplinaire doelstelling van de opleiding wordt vormgegeven. Zij is echter van oordeel dat - gezien het gewicht van de multidisciplinaire doelstelling voor het specifieke Rotterdamse profiel - deze nog consequenter vertaald zou moeten worden in het onderwijs.

De commissie heeft na bestudering van het onderwijsmateriaal vastgesteld dat het programma studenten in staat stelt de beoogde eindkwalificaties te realiseren. De inhoud en opbouw van het curriculum is inzichtelijk voor studenten. De opleiding zal er wel op korte termijn zorg voor moeten dragen dat de leerdoelen per cursus concreet en toetsbaar geformuleerd worden.

De commissie heeft vastgesteld dat het onderwijs wordt verzorgd door gemotiveerde en betrokken docenten. De diverse disciplines die in het onderwijs een plaats hebben, zijn voldoende vertegenwoordigd in de staf. Studenten zijn tevreden over de begeleiding die hen wordt geboden en over de toegankelijkheid van de docenten. Opleidingsspecifieke kwaliteitszorg en studiebegeleiding voldoen.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt standaard 3 als **voldoende**.

De commissie heeft veel aandacht besteed aan de evaluatie van de kwaliteit van de toetsing en heeft vastgesteld dat deze voldoende is. De toetsen zijn voldoende gevarieerd en sluiten aan op de leerdoelen van de cursussen. De toetsen laten bovendien een toenemende complexiteit zien. Bijna alle vakken kennen een combinatie van toetsvormen, waaronder tentamens, werkgroepopdrachten, papers en presentaties. Studenten worden goed geïnformeerd over beoordelingscriteria en toetsprocedures. De commissie vindt het positief dat er in toenemende mate gebruik wordt gemaakt van tussentijdse formatieve toetsen. De door de opleidingen beoogde multidisciplinariteit zou naar haar oordeel meer vertaald kunnen worden in de toetsing. Daarnaast ziet de commissie mogelijkheden om meer te variëren met toetsvragen in schriftelijke tentamens.

Op aanbeveling van de vorige visitatiecommissie heeft de opleiding geïnvesteerd in het verhogen van het niveau van de bachelorscripties. Er is sprake van twee beoordelaars die gebruik maken van dezelfde beoordelingssystematiek. Ook worden voortaan meer tussentijdse opdrachten gegeven in het onderzoekscollege, striktere deadlines gehanteerd en houden docenten zich aan de vastgestelde begeleidingsperiode. De commissie is positief over deze maatregelen, maar heeft vastgesteld dat het gebruik van de beoordelingsformulieren in de praktijk wisselend is. Er bestaan grote verschillen in mate van feedback die studenten ontvangen van hun docenten. De commissie adviseert de opleiding om de kwaliteitcontrole op het toepassen van de beoordelingssystematiek aan te scherpen.

De commissie is kritisch over de vorderingen die de opleidingen hebben gemaakt op het gebied van de kwaliteitsborging van de toetsing. De commissie heeft er op basis van het gesprek met de examencommissie en de stappen die tot nu toe gezet zijn, vertrouwen in dat de examencommissie de kwaliteitsborging van toetsen naar behoren zal uitvoeren. Zij onderschrijft daarbij de aanbeveling van de werkgroep Toetsbeleid dat de examencommissie in haar taken ondersteund wordt met deskundigheidbevordering op het gebied van toetsen en beoordeling. Daarnaast adviseert de commissie de opleiding om de cursusleerdoelen opnieuw tegen het licht te houden en te waarborgen dat deze specifiek en meetbaar worden geformuleerd.

Om een oordeel te vormen over het eindniveau van de studenten, heeft de commissie 15 scripties beoordeeld. De beoordelingen van de scripties kwamen overeen met de beoordelingen van de commissie. De kwaliteit van de eindwerken varieerde van voldoende tot zeer goed. De scripties reflecteren het eindniveau dat door de opleiding wordt beoogd. De commissie vond de scripties wel vaak aan de lange kant.

Na bestudering van de eindwerken heeft de commissie vastgesteld dat de multidisciplinariteit die door de opleiding wordt beoogd niet altijd expliciet tot uitdrukking komt in de scripties. De beste scripties geven blijk van multidisciplinaire inzichten, maar dit is geen voorwaarde voor een voldoende beoordeling. De commissie adviseert de opleidingen zich op dit punt duidelijker te profileren en de mate waarin het onderzoek multidisciplinair van aard is te integreren in de beoordeling.

Masteropleiding Geschiedenis

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt standaard 1 als **voldoende**.

De Rotterdamse opleidingen Geschiedenis hebben binnen de grenzen van het domeinspecifiek kader Geschiedenis, IB en Europese studies 2012 een eigen profiel uitgewerkt. De opleidingen kenmerken zich door een lange termijn perspectief, een historische en sociaalwetenschappelijke benadering en een multidisciplinaire en historiserende thematische aanpak.

In de masteropleiding ligt het accent op het zelfstandig opzetten en uitvoeren van historisch wetenschappelijk onderzoek met behulp van zowel historisch wetenschappelijke als politicologische, sociaalwetenschappelijke en geesteswetenschappelijke methoden. De masteropleiding beoogt studenten op te leiden tot gedegen historici die in staat zijn om een goed onderbouwd eigen perspectief op een samenleving te ontwikkelen. De eindkwalificaties beschrijven dat studenten in staat zijn om historische verschijnselen, processen en

gebeurtenissen in tijd en ruimte met elkaar te vergelijken. Zij kunnen verschillende wetenschappelijke perspectieven toepassen in historisch onderzoek en deze historiografisch en geschiedtheoretisch plaatsen. Daar hoort ook bij dat zij een verscheidenheid aan bronnenmateriaal kunnen onderzoeken en de resultaten daarvan kunnen relateren aan wetenschappelijke debatten.

De masteropleiding wordt zowel in voltijd als in deeltijd aangeboden. Deeltijdstudenten volgen hetzelfde programma, maar dan in twee jaar. De oordelen van de commissie over de beoogde eindkwalificaties, de onderwijsleeromgeving, de toetsing en het gerealiseerd eindniveau van de opleiding hebben betrekking op beide varianten.

De commissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties het niveau en de oriëntatie van de opleiding adequaat expliciteren. De commissie heeft waardering voor de wijze waarop academische oriëntatie en voorbereiding op de beroepspraktijk zijn geïntegreerd in de eindkwalificaties.

De commissie vindt het positief dat het waardevolle en onderscheidende maatschappijhistorische Rotterdamse profiel met de invoering van de bachelor-masterstructuur bewaard is gebleven. De commissie moedigt de opleidingen aan het profiel scherper te definiëren en zich blijvend te onderscheiden in het zich voortdurende veranderende landschap van Nederlandse geschiedenisopleidingen.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

De commissie beoordeelt standaard 2 als **goed**.

Masterstudenten kunnen sinds 2009 kiezen uit twee specialisaties: de Nederlandstalige specialisatie Geschiedenis van Nederland in een Mondiale Context (GNMC) en de Engelstalige specialisatie *Global History and International Relations* (GHIR). Beide specialisaties bestaan uit een kennislijn (30 EC) en een onderzoekslijn (30 EC). De kennislijn bestaat uit een kernvak, thematische seminars en een keuzevak. In het kernvak wordt de basis gelegd voor de twee specialisaties, en worden studenten geïntroduceerd in relevante concepten, methoden en technieken om deze te bestuderen. In de thematische seminars leren studenten reflecteren op het vakgebied, leren ze onderzoeksmethoden en theorieën toepassen en wordt hun kennis en inzicht in mondiale historische ontwikkelingen in relatie tot lokale en regionale processen verdiept.

De onderzoekslijn bestaat uit een research workshop en de masterthesis. In een research workshop leren studenten in kleine groepen van ongeveer zes studenten historisch-wetenschappelijk onderzoek uitvoeren. Studenten presenteren hun ideeën en work-in-progress in de groep. De commissie heeft veel waardering voor de opzet van de research workshops en de intensieve begeleiding die studenten wordt geboden in het opzetten en uitvoeren van het onderzoek voor de masterthesis. Het individueel schrijven van een masterthesis mondt uit in een mini-conferentie aan het einde van het studiejaar. Tijdens deze conferentie presenteren studenten hun onderzoek aan elkaar. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding is er in geslaagd om met deze invulling zowel de inhoudelijke kwaliteit van de eindwerken als het rendement van de opleiding te verhogen.

Studenten hebben de mogelijkheid om een leeronderzoeksstage – al dan niet gekoppeld aan het masterthesisonderzoek – op te nemen in hun programma. De commissie heeft waardering voor de inspanningen van de opleiding om studenten een passende stage aan te bieden. Zij heeft geconstateerd dat studenten de mogelijkheid van een stage zeer waarderen.

Het onderwijs van de masteropleiding is naar het oordeel van de commissie zorgvuldig vormgegeven. Het onderwijsmateriaal is gestructureerd en gedetailleerd en inhoudelijk van goed niveau. Er wordt gebruik gemaakt van recente wetenschappelijke literatuur en in diverse cursussen wordt de bestudering van het verleden gekoppeld aan actuele debatten en gebeurtenissen. Daarnaast heeft de commissie vastgesteld dat de multidisciplinaire ambitie wordt waargemaakt in het onderwijs. De gekozen werkvormen sluiten aan bij de beoogde eindkwalificaties.

De commissie heeft vastgesteld dat het onderwijs wordt verzorgd door gemotiveerde en betrokken docenten. De diverse disciplines die in het onderwijs een plaats hebben, zijn voldoende vertegenwoordigd in de staf. Studenten zijn tevreden over de begeleiding die hen wordt geboden en over de toegankelijkheid van de docenten. Opleidings specifieke kwaliteitszorg en studiebegeleiding voldoen.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt standaard 3 als **voldoende**.

De commissie heeft veel aandacht besteed aan de evaluatie van de kwaliteit van de toetsing en heeft vastgesteld dat deze voldoende is. De toetsen zijn voldoende gevarieerd en sluiten aan op de leerdoelen van de cursussen. In de masteropleiding wordt vooral getoetst of de student in staat is om zelf een bijdrage te leveren aan het academische debat. De beoordeling steunt daarom in de eerste plaats op papers en presentaties en in mindere mate op schriftelijke tentamens. Studenten worden beoordeeld op basis van mondelinge presentaties, papers en essays en op deelname aan discussies tijdens de werkgroepen.

De masterscriptie is de belangrijkste toets in het masterprogramma. In de masterscriptie moeten studenten laten zien dat ze in staat zijn zelfstandig een onderzoek uit te voeren, kritisch de relevante theoretische en empirische literatuur te bespreken en kritisch gebruik te maken van historische bronnen. De commissie heeft vastgesteld dat er heel gedetailleerde criteria zijn vastgesteld voor de mastertheses en dat studenten de beschikking hebben over een stap voor stap-handleiding.

Door een eenduidig systeem van begeleiding en een expliciete beoordelingsmethodiek, die vanaf de start van de opleiding helder wordt gecommuniceerd aan de studenten, probeert de opleiding de kwaliteit van de masterscriptie te borgen. Er is sprake van twee beoordelaars en alle docenten gebruiken hetzelfde standaard beoordelingsformulier voor de scriptie. De commissie heeft evenals bij de bacheloropleiding vastgesteld dat het gebruik van de formulieren in de praktijk heel wisselend is en dat er grote verschillen bestaan in mate van feedback die studenten ontvangen. Ook hier luidt het advies van de commissie om zorg te dragen voor een scherpere kwaliteitscontrole op de beoordelingsmethodiek.

De commissie is kritisch over de vorderingen die de opleidingen hebben gemaakt op het gebied van de kwaliteitsborging van de toetsing. De commissie heeft er op basis van het gesprek met de examencommissie en de stappen die tot nu toe gezet zijn, vertrouwen in dat de examencommissie de kwaliteitsborging van toetsen naar behoren zal uitvoeren. Zij onderschrijft daarbij de aanbeveling van de werkgroep Toetsbeleid dat de examencommissie in haar taken ondersteund wordt met deskundigheidbevordering op het gebied van toetsen en beoordeling. Daarnaast adviseert de commissie de opleiding om de leerdoelen opnieuw tegen het licht te houden en te waarborgen dat deze specifiek en meetbaar worden geformuleerd.

Om een oordeel te vormen over het eindniveau van de studenten, heeft de commissie 15 scripties beoordeeld. De beoordelingen van de scripties kwamen overeen met de beoordelingen van de commissie. De kwaliteit van de eindwerken varieerde van voldoende tot zeer goed. De scripties reflecteren het eindniveau dat door de opleiding wordt beoogd. Een aandachtspunt is het gebruik van recente literatuur. In een aantal scripties was de gebruikte literatuur niet helemaal up-to-date.

Na bestudering van de eindwerken heeft de commissie vastgesteld dat de multidisciplinariteit die door de opleidingen wordt beoogd niet altijd expliciet tot uitdrukking komt in de scripties. De beste scripties geven blijk van multidisciplinaire inzichten, maar dit is geen voorwaarde voor een voldoende beoordeling. De commissie adviseert de opleidingen zich op dit punt duidelijker te profileren en de mate waarin het onderzoek multidisciplinair van aard is te integreren in de beoordeling.

De commissie heeft vastgesteld dat alumni tevreden zijn over het door hen bereikte niveau. In de verschillende beroepen waarin zij momenteel werkzaam zijn, hebben afgestudeerde historici vooral baat bij de analytische en communicatieve vaardigheden die zij tijdens de opleiding hebben opgedaan.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Geschiedenis:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende

Algemeen eindoordeel **voldoende**

Masteropleiding Geschiedenis, voltijd- en deeltijdvariant:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	goed
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende

Algemeen eindoordeel **voldoende**

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 10 april 2013.

prof. dr. Marjan Schwegman

drs. Trees Graas

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Het Disciplineoverleg Letteren en Geschiedenis heeft een domeinspecifiek referentiekader vastgesteld voor de onderwijsvisitatie Geschiedenis, Internationale Betrekkingen en Europese Studies 2012. Bij het opstellen van dit kader is gebruik gemaakt van referentiekaders van buitenlandse collega's, met name voor het onderzoek naar *History* van het Transnational European Evaluation Project (TEEP) van ENQA, de *Subject benchmark* statement: History van de Quality Assurance Agency for Higher Education (UK) en de Tuning Template European Studies. Het domeinspecifiek referentiekader is opgenomen in Bijlage 2.

Profiel

De Rotterdamse opleidingen Geschiedenis hebben binnen de grenzen van dit domeinspecifiek kader een eigen profiel uitgewerkt. De kritische reflectie beschrijft dat het profiel drie belangrijke drie pijlers heeft:

- Een lange termijn perspectief. Synchronische en diachronische vergelijkingen van samenlevingen staan centraal.
- Een historische en sociaalwetenschappelijke benadering en een multidisciplinaire aanpak. In de opleidingen wordt aandacht besteed aan de relatie tussen geschiedenis en sociale wetenschappen, statistiek en sociaalwetenschappelijke methoden.
- Een historiserende thematische aanpak. Vanuit de theorie van de geschiedenis wordt gereflecteerd op de grondslagen van de verschillende vormen van (wetenschappelijke) geschiedbeoefening. Studenten studeren af binnen een van de drie themagebieden: Wereldgeschiedenis, Geschiedenis van Internationale Betrekkingen of Geschiedenis van Cultuur en Media.

De commissie heeft de eindkwalificaties van beide opleidingen bestudeerd in het licht van het domeinspecifiek referentiekader dat is vastgesteld voor de beoordeling van opleidingen Geschiedenis, IB en Europese Studies. Zij heeft vastgesteld dat de in dit kader vastgelegde richtlijnen voor het onderwijs in dit domein voldoende herkenbaar terugkeren in de eindkwalificaties van de opleidingen. Binnen de grenzen van het domein hebben de opleidingen duidelijke keuzes gemaakt.

De commissie vindt het positief dat het waardevolle en onderscheidende maatschappijhistorische Rotterdamse profiel met de invoering van de bachelor-masterstructuur bewaard is gebleven. De commissie moedigt de opleidingen aan het profiel nog scherper te definiëren. Startpunt hierbij zou moeten zijn hoe de opleidingen zich verhouden tot de zusteropleidingen, die de afgelopen jaren eveneens in ontwikkeling zijn geweest. De commissie heeft de indruk dat er een spanning bestaat tussen enerzijds de

oorspronkelijke invulling van het Rotterdamse profiel - maatschappijgeschiedenis met samenlevingstypes als uitgangspunt - en anderzijds nieuwe invullingen die meerdere richtingen opgaan (beginnen vanuit de moderne en globale samenleving).

De commissie adviseert de opleidingen het profiel concreter uit te werken en duidelijker te vertalen in de eindkwalificaties van de bacheloropleiding. Deze eindkwalificaties zijn op dit moment vrij algemeen geformuleerd. Door het multidisciplinaire karakter van de opleiding is het minder vanzelfsprekend welke methoden van onderzoek een plaats hebben binnen de opleiding en door welke disciplines de opleiding wordt geïnformeerd. Daarnaast lijkt de keuze voor een focus op de geschiedenis na 1500, een keuze die vanuit het profiel goed te beargumenteren is, niet te stroken met de eindkwalificaties, die gericht zijn op de hele geschiedenis. De commissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van de masteropleiding beter zijn toegesneden op het specifieke Rotterdamse karakter en preciezer geformuleerd.

Niveau en oriëntatie

De bacheloropleiding beoogt academisch gevormde historici af te leveren, die in staat zijn hun verworven kennis van en inzicht in historische processen toe te passen in bronnenonderzoek. Studenten zijn in staat om vanuit historiografische en geschiedtheoretische kennis een standpunt in te nemen aangaande het eigen vak en vakrelevante probleemstellingen. De kritische reflectie beschrijft dat de opleiding is gericht op een breed maatschappelijk werkveld. De historisch-wetenschappelijke vaardigheden die studenten ontwikkelen, leggen volgens de opleiding een basis voor een breed scala aan functies waarin het analyseren, duiden en communiceren van maatschappelijke veranderingsprocessen en lange termijnproblemen centraal staan.

In de masteropleiding ligt het accent op het zelfstandig opzetten en uitvoeren van historisch wetenschappelijk onderzoek met behulp van historisch wetenschappelijke en politicologische, sociaalwetenschappelijke en geesteswetenschappelijke methoden. De masteropleiding beoogt studenten op te leiden tot gedegen historici die in staat zijn om een goed onderbouwd eigen perspectief op een samenleving te ontwikkelen. De eindkwalificaties beschrijven dat studenten in staat zijn om historische verschijnselen, processen en gebeurtenissen in tijd en ruimte met elkaar te vergelijken. Zij kunnen verschillende wetenschappelijke perspectieven toepassen in historisch onderzoek en deze historiografisch en geschiedtheoretisch plaatsen. Daar hoort ook bij dat zij een verscheidenheid aan bronnenmateriaal kunnen onderzoeken en de resultaten daarvan kunnen relateren aan wetenschappelijke debatten.

Studenten met een masterdiploma Geschiedenis komen in aanmerking voor functies in de wetenschap, lokale of internationale organisaties, de journalistiek, musea, erfgoedhuizen en andere cultuurinstellingen, en voor beleidsfuncties in het bedrijfsleven en bij overheidsinstellingen. Ook kunnen zij kiezen voor een educatieve vervolgopleiding. De commissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van beide opleidingen duidelijk academisch georiënteerd zijn.

De masteropleiding wordt zowel in voltijd als in deeltijd aangeboden. Deeltijdstudenten volgen hetzelfde programma, maar dan in twee jaar. De oordelen van de commissie over de beoogde eindkwalificaties, de onderwijsleeromgeving, de toetsing en het gerealiseerd eindniveau van de opleiding hebben betrekking op beide varianten.

De commissie heeft de eindkwalificaties van beide opleidingen bestudeerd vanuit het perspectief van het niveau en vastgesteld dat de eindkwalificaties het niveau van beide opleidingen adequaat expliciteren. Zij onderschrijft de wijze waarop in de kritische reflectie de

eindkwalificaties zijn uitgewerkt in het licht van de Dublin-descriptoren. De commissie merkt wel op dat eindkwalificatie 9 van de bacheloropleiding, die omschrijft dat studenten in staat zijn zelfstandig onderzoek op te stellen, te beoordelen en uit te voeren, wel heel hoog gegrepen is voor een opleiding op bachelorniveau.

De commissie is positief over de gerichtheid van de eindkwalificaties van beide opleidingen op het beroepenveld. In de eindkwalificaties wordt naar het oordeel van de commissie academische oriëntatie adequaat geïntegreerd met vaardigheden om vraagstukken op te lossen in de beroepspraktijk. Een van de eindkwalificaties van de bacheloropleiding beschrijft dat studenten in staat zijn historische vaardigheden toe te passen in maatschappelijke functies. De opleiding beoogt haar studenten kennis bij te brengen van de doorwerking van historische processen in de huidige samenleving en in staat te stellen die kritisch in maatschappelijke discussies in te brengen. Een verplichte stage maakt onderdeel uit van het bachelorcurriculum. De masteropleiding bereidt studenten voor op het zelfstandig en creatief toepassen van hun verworven inzichten en academische vaardigheden in de beroepspraktijk van overheid, non-profit organisaties en het bedrijfsleven.

Op advies van de vorige visitatiecommissie hebben de opleidingen de relatie met de actuele arbeidsmarkt en het afnemende beroepenveld geïntensiveerd. In 2012 is een beroepenveldcommissie ingesteld, waarin bestaande informele contacten zijn geïnstitutionaliseerd. De beroepenveldcommissie - waarin zowel vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven, de media en de onderwijs- en museumwereld zitting hebben - adviseert de opleidingen over het profiel van de opleidingen en de aansluiting van de eindkwalificaties op de arbeidsmarkt. Hoewel de beroepenveldcommissie pas recent is ingesteld, heeft de commissie waardering voor deze ontwikkeling.

Overwegingen

De commissie heeft vastgesteld dat het niveau en de oriëntatie van de eindkwalificaties van beide opleidingen aansluiten bij het domeinspecifiek referentiekader. Hiermee sluiten zij ook aan bij de eisen die vanuit internationaal perspectief worden gesteld aan de inhoud van een bachelor- dan wel masteropleiding in de Geschiedenis.

De commissie heeft waardering voor de specifieke Rotterdamse benadering van de geschiedenis. Zij adviseert de opleidingen het eigen profiel scherper te definiëren en de plaats van de vroegmoderne geschiedenis te verduidelijken. De eindkwalificaties van de bacheloropleiding zouden naar het oordeel van de commissie nog meer kunnen worden toegesneden op het Rotterdamse profiel. Zij moedigt de beide opleidingen aan zich blijvend te onderscheiden in het zich voortdurende veranderende landschap van Nederlandse geschiedenisopleidingen.

De commissie heeft vastgesteld dat het niveau en de oriëntatie van beide opleidingen grotendeels adequaat zijn vertaald in de eindkwalificaties. Een uitzondering is de bacheloreindkwalificatie die omschrijft dat studenten in staat zijn zelfstandig onderzoek op te zetten, te beoordelen en uit te voeren. De commissie heeft waardering voor de wijze waarop academische oriëntatie en voorbereiding op de beroepspraktijk zijn geïntegreerd in de eindkwalificaties van beide opleidingen.

Conclusie

Bacheloropleiding Geschiedenis: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Masteropleiding Geschiedenis, voltijd- en deeltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

De commissie heeft de onderwijsprogramma's van beide opleidingen bestudeerd, inzage gehad in cursusmateriaal en notulen van relevante commissies, resultaten van onderwijsevaluaties en de digitale leeromgeving Blackboard. In deze standaard wordt eerst een korte beschrijving gegeven van de onderwijsprogramma's. Vervolgens worden de bevindingen van de commissie weergegeven met betrekking tot de inhoud en opbouw van de programma's, de vertaling van de eindkwalificaties in het onderwijs, wetenschappelijke vorming, studeerbaarheid en studiebegeleiding. Tot slot wordt kort aandacht besteed aan de staf en de opleidingsspecifieke kwaliteitszorg.

Opbouw en samenhang programma's

Bacheloropleiding

In het bachelorprogramma ligt de focus op grote lijnen van lange historische processen in de westerse geschiedenis en de wereldgeschiedenis. Hierbij is de klassieke chronologische indeling in tijdvakken losgelaten; eerstejaarsstudenten starten met de cursus 'Geschiedenis van Moderne westerse samenlevingen'. Het curriculum is opgebouwd rond samenlevingstypen, die worden bestudeerd vanuit verschillende disciplines, en over meerdere tijdvakken. De grote lijnen en algemene problemen worden lopende het curriculum geconcretiseerd en uitgediept in gevalstudies en vergelijkende analyses. Een overzicht van het programma is opgenomen in bijlage 4.

Het eerste jaar van de bacheloropleiding bestaat volledig uit verplichte onderdelen: naast grote historische vakken volgen studenten kleinere ondersteunende vakken, waaronder Academische Vaardigheden. Na het eerste jaar stellen studenten een eigen majorprogramma samen. Bachelorstudenten hebben de keuze uit drie themagebieden: Geschiedenis van Internationale Betrekkingen, Geschiedenis van Cultuur en Media, en Wereldgeschiedenis. Ieder themagebied bestaat uit drie themavakken van in totaal 25 EC. Naast de themavakken bestaat de major uit twee verplichte verdiepingsvakken (15 EC), vakken op het gebied van Theorie en Methoden (20 EC), waaronder Theorie van de Geschiedenis en Statistiek, een verplichte stage (15 EC) en een afstudeerproject (20 EC). Het afstudeerproject bestaat uit een onderzoekscollege en een bachelorthesis, en sluit aan bij het gekozen themagebied.

Het bachelorprogramma biedt 25 EC keuzeruimte. 15 EC hiervan is gereserveerd voor een minor binnen de EUR. De overige 10 EC kunnen studenten benutten door het volgen van keuzeonderdelen binnen of buiten de opleiding Geschiedenis.

Het bacheloronderwijs wordt verzorgd in een combinatie van hoor- en werkcolleges. In hoorcolleges vindt vooral kennisoverdracht plaats, de werkgroepen beogen verwerking en verdieping van zelfstandig bestudeerde wetenschappelijke literatuur. In de werkgroepen leren studenten historische bronnen lezen en stapsgewijs gebeurtenissen en processen uit het verleden interpreteren. Naarmate de opleiding vordert neemt de zelfstandigheid van

studenten in het zoeken en verwerken van informatie toe. Tijdens het bezoek is de commissie geïnformeerd dat met ingang van 2010 het werkgroeponderwijs is geïntensiveerd naar 3 maal 2 uur per week.

De commissie heeft de beschrijving in de kritische reflectie bestudeerd en een steekproef genomen van cursussen uit ieder studiejaar en ieder themagebied. Van deze cursussen heeft zij tijdens het bezoek inzage gekregen in al het cursusmateriaal: studiehandleidingen, literatuurlijsten, werkgroepopdrachten, toetsen met beoordelingsleutels en evaluatieresultaten. Daarnaast had zij toegang tot de digitale leeromgeving Blackboard, waar zij inzage had in het cursusmateriaal van alle cursussen binnen de opleiding. In de kritische reflectie is inzichtelijk gemaakt in welke onderdelen van het programma aan de verschillende eindkwalificaties wordt gewerkt.

De commissie heeft vastgesteld dat de inhoud en opbouw van het curriculum aansluiten op het gekozen profiel. In de opbouw in vakken zijn de lijnen zichtbaar van recent naar minder recent, en van grote lijnen naar specifieke cases. Uit de gesprekken tijdens het bezoek heeft de commissie opgemaakt dat deze opbouw door zowel docenten als studenten wordt herkend. Voor de studenten is de opbouw van het curriculum inzichtelijk en voldoende uitgebreid beschreven in de studiegids.

In de themavakken in het tweede jaar wordt teruggekoppeld naar de vakken uit het eerste jaar. Uit gesprekken met studenten en het bestuderen van evaluaties heeft de commissie vastgesteld dat studenten tevreden zijn over de samenhang van het programma. De commissie heeft waardering voor de keuze voor drie inhoudelijke themagebieden, die aansluiten op het onderzoek van de betrokken leerstoelgroepen. Het afstudeerproject sluit aan op het gekozen themagebied. De commissie heeft vastgesteld dat het curriculum voldoende inhoudelijke samenhang vertoont.

In het onderwijs wordt gebruik gemaakt van recente vakliteratuur en er wordt gevarieerd in werk- en toetsvormen. De commissie heeft vastgesteld dat voor iedere cursus leerdoelen zijn geformuleerd die aansluiten bij de eindkwalificaties van het programma. Een interne evaluatiecommissie heeft in 2009 geadviseerd de leerdoelen van de verschillende programmaonderdelen explicieter te maken. De facultaire werkgroep Toetsbeleid (zie standaard 3) heeft in 2011 geadviseerd de leerdoelen nog eens tegen het licht te houden. De commissie heeft de huidige leerdoelen bestudeerd en vastgesteld dat van veel cursussen de leerdoelen nog steeds heel algemeen geformuleerd zijn. Zij adviseert de opleiding erop toe te zien dat op korte termijn voor ieder vak concrete en toetsbare leerdoelen worden geformuleerd.

De commissie heeft bijzondere aandacht besteed aan de vertaling van eindkwalificatie 8, omdat hierin het specifieke profiel van de opleiding zichtbaar is. Deze eindkwalificatie beschrijft dat studenten kennis hebben van de doorwerking van historische processen in de huidige samenleving en in staat zijn die kritisch in maatschappelijke discussies in te brengen. Dit is te zien aan de grote plaats die het publieke debat en media innemen in het onderwijs. Studenten gaven tijdens het gesprek met de commissie een aantal voorbeelden van cursussen waarin de leerstof aan de actualiteit wordt gekoppeld. In het verplichte verdiepingsvak 'Christendom en Islam in de Middeleeuwen en Vroegmoderne Tijd' bijvoorbeeld is uitgebreid stilgestaan bij de Arabische Lente. De commissie beveelt aan blijvende waakzaamheid te betrachten wat betreft het niveau waarop deze verbanden worden gelegd.

Bachelorstudenten volgen in het derde jaar een verplichte stage van 15 EC. De opleiding voorziet in stageplaatsen in de volgende sectoren: archivering, beleid, bestuur & management, communicatie & media en onderwijs. De stage draagt in belangrijke mate bij aan het realiseren van eindkwalificatie 5, die omschrijft dat studenten in staat zijn historische vaardigheden toe te passen in maatschappelijke functies. De commissie heeft uit de curriculumevaluatie 2010-2011 opgemaakt dat studenten de verplichte stage waarderen. De commissie vindt de omvang van de minor en vrije keuze ruimte (respectievelijk 15 en 10 EC) ongelukkig gekozen. Zij betreurt het dat dit studenten beperkt in hun mogelijkheden om een minor buiten de EUR te volgen of om een periode in het buitenland te studeren.

De commissie heeft tijdens het bezoek met verschillende groepen gesproken over de invulling van het multidisciplinaire karakter van de opleiding. Door deze gesprekken en na bestudering van het onderwijsmateriaal, heeft zij een goed beeld gekregen van de wijze waarop de multidisciplinaire doelstelling in de onderwijspraktijk vorm krijgt. Een goed voorbeeld is het tweedejaars vak 'Van Christelijke vorstengemeenschap naar Seculiere Soevereine Staten'. Dit vak behandelt het ontstaan van de internationale rechtsorde vanuit verschillende disciplines. Daarnaast volgen eerstejaars studenten een verplicht vak 'Geschiedenis en Sociale Wetenschappen'. Docenten lichtten in het gesprek met de commissie toe dat zij studenten leren met behulp van begrippen uit andere disciplines de geschiedenis te benaderen. Studenten bevestigden dat problematiek wordt behandeld uit verschillende disciplines en dat docenten heel expliciet maken welke disciplines aan bod zijn. Ook komen de invloeden van andere wetenschappen op de geschiedwetenschap aan de orde.

De commissie heeft diverse voorbeelden gezien van vakken waarin de multidisciplinaire doelstelling van de opleiding wordt vormgegeven. De commissie is echter van oordeel dat - gezien het gewicht van deze doelstelling voor het specifieke Rotterdamse profiel - deze nog consequenter vertaald zou moeten worden in het onderwijs.

Tijdens het bezoek heeft de commissie signalen opgevangen dat niet voor alle studenten helder is waarom het onderdeel Statistiek is opgenomen in het onderwijsprogramma. De keuze voor een verplicht statistiekvak vloeit naar het oordeel van de commissie logisch voort uit het gekozen profiel, en zij onderschrijft de waarde die door het opleidingsmanagement aan dit vak wordt gehecht. De commissie ziet mogelijkheden om het statistiekonderwijs meer te integreren in het curriculum. In het vakinhoudelijke onderwijs zou bijvoorbeeld meer geoefend kunnen worden met kwantitatief onderzoek en gebruik kunnen worden gemaakt van grote bestanden. Daarnaast zou visualisering (bijv. hoe pas ik statistische technieken toe op overlijdensregisters van de 18^e eeuw?) kunnen helpen het statistiekonderwijs concreet te vertalen naar de eigen opleiding.

Masteropleiding

Masterstudenten kunnen sinds 2009 kiezen uit twee specialisaties: de Nederlandstalige specialisatie Geschiedenis van Nederland in een Mondiale Context (GNMC) en de Engelstalige specialisatie Global History and International Relations (GHIR). De masterspecialisatie GNMC richt zich op de periode 1500-2000, met als kern het ontstaan van de publieke sfeer en de wisselende bronnen en uitingsvormen van de 'publieke opinie'. Studenten bestuderen de invloed van de globalisering op Nederland en die van Nederland op de wereld. In het programma GHIR staat de internationale en mondiale context centraal. GHIR is bedoeld voor studenten die geïnteresseerd zijn in de wisselwerking tussen globale en lokale processen, met een nadruk op thema's als internationale betrekkingen, culturele uitwisseling en erfgoed. Een schematisch overzicht van beide programma's is opgenomen in bijlage 4.

Beide specialisaties bestaan uit een kennislijn (30 EC) en een onderzoekslijn (30 EC). De kennislijn bestaat uit een kernvak, thematische seminars en een keuzevak. In het kernvak wordt de basis gelegd voor de twee specialisaties, en worden studenten geïntroduceerd in relevante concepten, methoden en technieken om deze te bestuderen. In de thematische seminars leren studenten reflecteren op het vakgebied, leren ze onderzoeksmethoden en theorieën toepassen en wordt hun kennis en inzicht in mondiale historische ontwikkelingen in relatie tot lokale en regionale processen verdiept.

In blok 3 volgen studenten een keuzevak binnen of buiten de eigen faculteit. Daarnaast hebben zij de mogelijkheid hun keuzeruimte in te vullen met een leeronderzoeksstage van negen weken, twee dagen per week. De afdeling Geschiedenis heeft met ongeveer 18 nationale en internationale instellingen, waaronder musea, erfgoedhuizen, documentatiecentra, overheidsdiensten, onderwijscentra en bedrijven afspraken gemaakt over de invulling van deze onderzoeksstages. Studenten hebben de mogelijkheid hun stage te koppelen aan hun masterthesisonderzoek of een 'aparte' stage te lopen. De commissie heeft waardering voor de inspanningen van de opleiding om studenten een passende stage aan te bieden. Zij heeft geconstateerd dat studenten de mogelijkheid van een stage zeer waarderen. Tijdens het bezoek heeft de commissie een aantal stageverslagen ingezien. Deze waren behoorlijk gedetailleerd, en omschreven goed de opdracht van de student en de verwachtingen ten aanzien van de externe stagebegeleider. De stageverslagen gaven een goede indruk van het verrichte werk en de betekenissen ervan voor de oriëntatie op de beroepspraktijk.

De commissie heeft vastgesteld dat het masteronderwijs zorgvuldig is vormgegeven. In de kerncursus voor GNMC, 'Publieke Opinie in de Nederlanden 1500-heden' bijvoorbeeld, worden studenten diverse aandachtspunten voor de analyse van de literatuur aangereikt. De voorgeschreven literatuur is relevant, uitvoerig en up to date. Studenten maken wekelijks opdrachten die goed en gedetailleerd zijn.

Naar het oordeel van de commissie is de masteropleiding erin geslaagd om de multidisciplinaire ambitie waar te maken in het onderwijs. In de kerncursus 'Mapping Global Order 1600-2000' bijvoorbeeld, worden Internationale Betrekkingen en Geschiedenis op een goede manier gecombineerd. Het vak is van hoog niveau, naast een handboek wordt er gebruik gemaakt van wetenschappelijke artikelen uit verschillende subdisciplines uit de Internationale Betrekkingen. Studenten maken kennis met de belangrijkste vakbladen voor deze disciplines. De wetenschappelijke onderbouwing van de leerstof is grondig en up to date. Evenals in de bacheloropleiding wordt in verschillende mastercursussen de bestudering van het verleden gekoppeld aan actuele debatten en gebeurtenissen.

De onderzoekslijn bestaat uit een research workshop en de masterthesis. In een research workshop leren studenten in kleine groepen van ongeveer zes studenten historisch-wetenschappelijk onderzoek uitvoeren. Centraal staan het kritisch beoordelen en bespreken van de onderzoeksopzet, de gegevensverzameling en de methodologie. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan de analyse, rapportage en presentatie van de bevindingen. Studenten presenteren hun ideeën en work-in-progress in de groep.

De commissie heeft veel waardering voor de opzet van de research workshops en de intensieve begeleiding die studenten wordt geboden in het opzetten en uitvoeren van het onderzoek voor de masterthesis. Zij heeft vastgesteld dat ook studenten zeer tevreden zijn over deze opzet. De workshops hebben het karakter van een intervisiebijeenkomst, en studenten ontvangen feedback op hun werk van zowel de begeleiders als hun medestudenten.

Het individueel schrijven van een masterthesis mondt uit in een mini-conferentie aan het einde van het studiejaar. Tijdens deze conferentie presenteren studenten hun onderzoek aan elkaar. De kritische reflectie vermeldt dat de opzet van de Research workshops en de mini-conferentie de rendementen hebben verbeterd. Tijdens het bezoek werd door studenten bevestigd dat de opzet van workshops en miniconferentie de studievoortgang bevordert: doordat zij in kleine groepen werken aan hun onderzoeksopzet en gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van de bijeenkomsten, worden zij gestimuleerd om hun werk bij te houden. De duidelijke eindstreep in de vorm van de conferentie werkt eveneens motiverend. Met de nieuwe structuur voor het scriptietraject heeft de opleiding gehoor gegeven aan de aanbeveling van de vorige visitatiecommissie om de rendementen te verhogen.

Wetenschappelijke vorming

De commissie heeft vastgesteld dat het onderwijs in beide opleidingen aansluit bij de belangrijkste onderzoeksthema's van de docenten. Deze koppeling met het lopende onderzoek zit vanaf het eerste jaar in de opleiding verweven: de werkstukken die studenten aan het einde van het eerste jaar schrijven in het kader van Academische Vaardigheden, sluiten aan bij de onderzoeksthema's van de begeleidende docenten. De themagebieden komen overeen met de leerstoelen binnen de afdeling Geschiedenis. Tijdens het bezoek werd duidelijk dat zowel bachelor- als masterstudenten voldoende geïnformeerd zijn over de belangrijkste onderzoeksthema's van hun docenten.

Het bachelorcurriculum kent een stevige theoretische component. Alle studenten volgen twee verplichte vakken 'Theorie van de Geschiedenis'. In dit vak maken studenten kennis met de grondslagen van de kritische geschiedfilosofie en de geschiedenis van de moderne geschiedwetenschap. Studenten leren om geschiedfilosofische en historiografische kenmerken te herkennen in voorbeelden van concrete geschiedschrijving en deze kritisch te beoordelen. In het eveneens verplichte vak 'Historische Beeldvorming' leren studenten hoe beelden over het verleden veranderen door actuele ontwikkelingen. In het tweedejaarsvak 'Media, War and Historical Representation' leren studenten kritisch omgaan met bronnenmateriaal. Het is de commissie opgevallen dat in de bachelorscripties weinig aan bronnenkritiek wordt gedaan. Naast de genoemde vakken is de problematiek 'bronnenkritiek' naar het oordeel van de commissie te oppervlakkig aanwezig in het curriculum. Zij adviseert de opleiding het omgaan met bronnen beter te incorporeren in het curriculum.

De kritische reflectie beschrijft dat academische vaardigheden in elk vak in het eerste jaar geoefend en getoetst worden. Per blok wordt aan enkele vaardigheden speciale aandacht besteed. In de rest van de opleiding worden vaardigheden in een meer geïntegreerde vorm aangeboden. In het onderwijs wordt gebruik gemaakt van een aparte studiehandleiding 'Historisch Ambacht' waarin onder meer eisen voor papers en essays zijn opgenomen. Studenten brachten in het gesprek met de commissie naar voren dat zij bij verschillende vakken een presentatie moeten voorbereiden. Hierbij wordt van hen verwacht dat zij een eigen analyse op de stof geven. De mondelinge presentaties over het eigen literatuuronderzoek vormen de basis voor groepsdiscussies in de werkgroepen. De studenten leren op deze manier stap voor stap hoe ze zelf een beargumenteerd standpunt kunnen innemen en verdedigen over bepaalde historische feiten en processen en over verschillende visies op het verleden.

De commissie heeft het curriculum bestudeerd en is tot de conclusie gekomen dat niet altijd duidelijk is op welke momenten welke vaardigheden geoefend en getoetst worden. De commissie is van mening dat bij elk vak academische vaardigheden geadresseerd zouden

moeten worden. Het zou naar het oordeel van de commissie verhelderend werken als hierbij een onderscheid wordt gemaakt tussen algemene academische vaardigheden en historische technieken.

In de masteropleiding lezen studenten in het eerste blok wetenschappelijke publicaties van een aantal eigen masterdocenten. Op deze manier hebben zij vanaf de start van hun opleiding voeling met het onderzoek dat door hun docenten wordt uitgevoerd. In het gehele curriculum staat het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek centraal. De kritische reflectie beschrijft dat het doel van de multidisciplinaire aanpak in de masteropleiding het stimuleren van een kritische houding is. Om deze reden ligt de nadruk in de opleiding sterk op de interactie tussen docenten en studenten tijdens de research seminars. Studenten bevestigden tijdens het bezoek dat van hen wordt verwacht dat ze actief deelnemen aan de discussies en kritisch reflecteren op de stof.

Studeerbaarheid en studiebegeleiding

De bacheloropleiding kent sinds 2005 een Bindend Studietoelicht (BSA). Per september 2012 heeft de opleiding in een pilot van het EUR-brede project *Nominaal is Normaal* een BSA ingevoerd van 60 EC in het eerste studiejaar. De kritische reflectie beschrijft dat het BSA van 60 EC past bij het onderwijsconcept van de faculteit: de faculteit werkt met kleinschalig blokonderwijs en sinds 2011 met een vermindering van het aantal herkansingen in combinatie met compensatiemogelijkheden, zodat studenten zoveel mogelijk nominaal kunnen studeren. De invoering van de verhoogde norm voor het BSA gaat samen met goede studiebegeleiding, voortdurende monitoring van behaalde studieresultaten en een redelijk beleid ten aanzien van studenten die als gevolg van persoonlijke omstandigheden de norm niet halen.

De opleiding voert met aankomende studenten studiekeuzegesprekken om een goede studiekeuze te bevorderen. Daarnaast organiseert de faculteit zogenaamde blokborrels voor eerstejaarsstudenten aan het eind van elke tentamenweek. Studenten, docenten en studieadviseur kunnen uitwisselen hoe het voorafgaande blok is verlopen en docenten introduceren het onderwerp van het volgende blok. Daarnaast vindt er aan het eind van elk blok in het eerste jaar een overdracht van studenten plaats tussen docenten van voorgaande en volgende blokken. De commissie heeft vastgesteld dat deze bijeenkomsten door zowel studenten en docenten als nuttig worden ervaren. Studenten zijn tevreden over de hen geboden begeleiding.

De commissie heeft geen signalen opgevangen dat er problemen zijn met de studeerbaarheid van de programma's. In de onderwijsbeoordelingen wordt standaard gevraagd naar de ervaren studielast. Studenten vinden over het algemeen de feitelijke studielast in overeenstemming met de formele studielast. De commissie heeft waardering voor de wijze waarop de opleiding de maatregelen in het kader van *Nominaal is Normaal* heeft ingevoerd, maar stelt vraagtekens bij het feit dat compenserend toetsen op geen enkele wijze heeft geleid tot een (expliciete reflectie op een) al dan niet gewenste verandering van het curriculum.

Staf

De commissie heeft vastgesteld dat docenten onderwijs verzorgen dat aansluit bij hun onderzoeksexpertise. De themagebieden in de bacheloropleiding sluiten aan bij de leerstoelgroepen. Ook in de masteropleiding brengen docenten hun eigen onderzoek in het onderwijs. De diverse disciplines die in het onderwijs een plaats hebben, zijn voldoende vertegenwoordigd in de staf.

De kritische reflectie vermeldt dat de staf in een relatief korte tijd van samenstelling is veranderd. De opleidingen prijzen zich gelukkig met een enthousiast verjongd team, dat breed inzetbaar is. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding aandacht heeft voor docentprofessionalisering. Een aanzienlijk deel van de docenten (70%) is in het bezit van een Basis Kwalificatie Onderwijs (BKO) of een BKO-vrijstelling. De commissie vindt het positief dat nieuwe docenten met weinig onderwijservaring gedurende het eerste jaar van hun aanstelling een Basis cursus Didactiek volgen. Tijdens het bezoek is de commissie geïnformeerd dat in het kader van het project *Nominaal is Normaal* docenten Geschiedenis in 2013 professionaliseringscursussen gaan volgen in het activerend lesgeven.

De commissie heeft uit het gesprek met studenten en alumni uit beide opleidingen opgemaakt dat zij tevreden zijn over de kwaliteit van de docenten. Studenten zijn vooral te spreken over de laagdrempeligheid van hun docenten en de ruimte die hen wordt geboden om met eigen ideeën te komen. Uit de bachelorcurriculumevaluatie 2011 blijkt dat studenten heel tevreden zijn over de begeleiding van docenten bij het schrijven van de bachelorscriptie (4.4 op een 5-puntsschaal). De commissie adviseert de opleidingen na te denken over een wijze waarop de ambitie om meer studenten te trekken (mocht deze gerealiseerd worden) de korte lijnen tussen studenten en docenten niet verstoren.

Opleidingsspecifieke kwaliteitszorg

Het onderwijs wordt structureel geëvalueerd. Op basis van bestudering van de vakevaluaties heeft de commissie vastgesteld dat er duidelijke criteria zijn waarop vakken worden geëvalueerd en dat er aandacht is voor onderdelen die onvoldoende scores. Er is een gezamenlijke opleidingscommissie voor de bachelor- en de masteropleiding. Studentleden van de opleidingscommissie worden getraind voor hun rol als commissielid. Zij kunnen agendapunten inbrengen voor de vergaderingen. De opleidingscommissie als geheel zou zich naar het oordeel van de commissie wel meer proactief kunnen opstellen.

Uit de gesprekken met studenten heeft de commissie vastgesteld dat zij voldoende invloed kunnen uitoefenen op de kwaliteit van hun onderwijs. De opleidingen hebben een ombudsstudent aangesteld die als eerste aanspreekpunt fungeert voor studenten en een belangrijke schakel vormt tussen studenten en opleidingscommissie. Via een eigen facebookpagina is de ombudsstudent bereikbaar voor zijn medestudenten.

De commissie heeft vastgesteld dat lijnen tussen docenten en studenten kort en informeel zijn, en dat dit leidt tot een soepele probleemoplossing. Studenten bevestigden dat evaluaties leidend zijn bij keuzes die worden gemaakt met betrekking tot het curriculum. Zij gaven als voorbeeld een pilot waarin probleemgestuurd onderwijs in de opleiding werd geïntroduceerd. Na een negatieve beoordeling van deze onderwijsvorm door studenten, is de opleiding gestopt met dit experiment.

Sinds de vorige visitatie heeft er een interne tussentijdse evaluatie plaatsgevonden. Het zelfevaluatierapport en het rapport van de interne visitatiecommissie waren ter inzage beschikbaar tijdens het bezoek. Veel aanbevelingen van deze commissie zijn inmiddels geïmplementeerd of uitgevoerd, waaronder een alumnionderzoek (2010) en de jaarlijkse curriculumevaluatie (2011). De interne evaluatiecommissie heeft de bacheloropleiding daarnaast geadviseerd het didactisch concept te expliciteren. Hier is de opleiding naar het oordeel van de commissie nog niet geheel in geslaagd. Hoewel de kritische reflectie een beschrijving geeft van de verschillende werkvormen en vermeldt dat deze erop gericht zijn dat de student in toenemende mate zelfstandig met de stof aan de slag gaat, zou de bacheloropleiding er naar het oordeel van de commissie van kunnen profiteren om meer in

beleidsmatig opzicht te reflecteren op het onderwijs. Tijdens het bezoek bleek de opleiding er moeite mee te hebben om toe te lichten welke veranderingen in onderwijsvorm of methode van lesgeven hebben plaatsgevonden waardoor het onderwijs de afgelopen jaren meer student activerend zou zijn geworden.

Daarnaast hebben de opleidingen - zoals uit het voorgaande al is gebleken - naar aanleiding van de vorige visitatie een aantal verbeteringen doorgevoerd. Om de kwaliteit van door bachelorstudenten geschreven teksten op te schroeven is een verplichte digitale taaltoets Nederlands ingevoerd. Andere belangrijke maatregelen betreffen het verhogen van de rendementen en het verhogen van het niveau van de eindwerken van beide opleidingen (zie standaard 3).

Overwegingen

De commissie heeft de bacheloropleiding bestudeerd en vastgesteld dat het curriculum een logische samenhang vertoont en in voldoende mate aansluit op het profiel van de opleiding. Het curriculum is opgebouwd rond samenlevingstypen en het beoogde lange termijn perspectief is duidelijk zichtbaar in het curriculum. De commissie heeft eveneens vastgesteld dat de opleiding invulling heeft gegeven aan de multidisciplinaire doelstelling. Hoewel de commissie diverse goede voorbeelden van een multidisciplinaire insteek heeft gezien, is zij van oordeel dat deze doelstelling nog explicieter in het onderwijs vertaald zou moeten worden. De commissie heeft waardering voor de inspanningen van de opleiding om al haar studenten een passende stage aan te bieden.

De commissie heeft na bestudering van het onderwijsmateriaal vastgesteld dat het programma studenten in staat stelt de beoogde eindkwalificaties te realiseren. De inhoud van het curriculum is inzichtelijk voor studenten. De opleiding zal er wel op korte termijn zorg voor moeten dragen dat voor alle programma onderdelen concrete en toetsbare leerdoelen worden geformuleerd.

Het onderwijs van de masteropleiding is naar het oordeel van de commissie zorgvuldig vormgegeven. Het onderwijsmateriaal is gestructureerd en gedetailleerd en inhoudelijk van goed niveau. Er wordt gebruik gemaakt van recente wetenschappelijke literatuur en in diverse cursussen wordt de bestudering van het verleden gekoppeld aan actuele debatten en gebeurtenissen. De commissie heeft veel waardering voor opzet van de research workshops en het intensieve scriptietraject. De opleiding is er in geslaagd om met deze invulling zowel de inhoudelijke kwaliteit van de eindwerken als het rendement van de opleiding te verhogen. Daarnaast heeft de commissie vastgesteld dat de multidisciplinaire ambitie wordt waargemaakt in het onderwijs. De gekozen werkvormen sluiten aan bij de beoogde eindkwalificaties.

De commissie heeft waardering voor de aandacht voor wetenschappelijk onderzoek in beide opleidingen, en heeft vastgesteld dat het onderwijs dicht op het onderzoek van de docenten ligt. Studenten ontwikkelen voeling met de praktijk van wetenschappelijk onderzoek en zijn geïnformeerd over de belangrijkste onderzoeksthema's van hun docenten. Het bachelorcurriculum kent een stevige theoretische component en het geboden onderwijs op dit vlak is van goede kwaliteit. Vanaf het eerste jaar is een verband zichtbaar tussen het lopende onderzoek en het onderwijs. De commissie heeft waardering voor de keuze van drie inhoudelijke themagebieden, die eveneens aansluiten op het onderzoek van de betrokken leerstoelgroepen.

Het onderwijs wordt verzorgd door gemotiveerde en betrokken docenten. De diverse disciplines die in het onderwijs een plaats hebben, zijn voldoende vertegenwoordigd in de staf. Studenten zijn tevreden over de begeleiding die hen wordt geboden en over de toegankelijkheid van de docenten. Opleidings specifieke kwaliteitszorg en studiebegeleiding voldoen.

Conclusie

Bacheloropleiding Geschiedenis: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Masteropleiding Geschiedenis, voltijd- en deeltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **goed**.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek het toetsbeleid, de procedures rondom toetsing en de toegepaste toetsvormen bestudeerd. Zij heeft hiertoe verschillende toetsmaterialen uit beide opleidingen ingezien, waaronder gemaakte toetsen, antwoordsleutels, beoordelingsformulieren en proeftentamens. Op basis hiervan concludeert zij dat de toetsvragen over het algemeen helder zijn geformuleerd, de toetsen transparant zijn en aansluiten bij de leerdoelen van de cursussen.

Bacheloropleiding

De toetsen zijn naar het oordeel van de commissie voldoende gevarieerd. Bijna alle vakken kennen een combinatie van toetsvormen, waaronder tentamens, werkgroepopdrachten, papers en presentaties. In het eerste jaar ligt de nadruk op het toetsen van kennis en inzicht, terwijl in de latere fase van de opleiding het accent verschuift naar het toetsen van vaardigheden en het toepassen van (methodologische) kennis en inzicht. De toetsen van de historische onderdelen bevatten zowel definitievragen als beoordelingsvragen. Hoewel er in schriftelijke tentamens gebruik wordt gemaakt van een combinatie van meerkeuzevragen en open vragen, ziet de commissie mogelijkheden om meer te variëren in toetsvragen en meer verrassende toetsvragen te formuleren. De commissie is van oordeel dat de tentamens vrij traditioneel zijn. Daarnaast viel het de commissie op dat het profiel van de opleiding niet wordt gereflecteerd in de toetsing. De commissie vindt het positief dat er in toenemende mate gebruik wordt gemaakt van tussentijdse formatieve toetsen.

Studenten worden aan het begin van een cursus geïnformeerd over de aard van de toetsing, deadlines voor het inleveren van opdrachten en beoordelingscriteria. Deze informatie is standaard opgenomen in de studiehandleiding. Tijdens het bezoek bevestigden studenten dat er helder gecommuniceerd wordt over de inhoud en doelstelling van de toetsen. Bovendien hebben zij toegang tot voorbeeldtentamens. Uit de cursusevaluaties en het gesprek met studenten heeft de commissie opgemaakt dat studenten over het algemeen tevreden zijn over de toetsing. Zij ontvangen feedback op opdrachten, werkstukken en presentaties.

Voor elk schriftelijk tentamen wordt aan het einde van het studiejaar een herkansing aangeboden. Sinds 2011 mogen per studiejaar maximaal drie vakken (schriftelijke tentamens) herkanst worden. Ook heeft de opleiding een compensatieregeling ingevoerd. Dit betekent dat in elk studiejaar maximaal twee onvoldoendes (minimaal 5.0) gecompenseerd kunnen worden met een 7.0 of hoger. De stage, het onderzoekscollege en de thesis kunnen niet gecompenseerd worden, noch gebruikt om andere vakken te compenseren. Het compenserend toetsen en het beperkte aantal herkansingen zijn maatregelen die voortvloeien uit het EUR-brede project *Nominaal is Normaal*.

De commissie heeft tijdens het bezoek met de diverse groepen gesproken over het compenserend toetsen. Zij heeft vastgesteld dat het opleidingsmanagement voorzichtig positief is over de eerste resultaten. De commissie heeft met instemming kennisgenomen van het feit dat docenten hebben voorgesteld het eerstejaarswerkstuk uit te sluiten van de compensatieregeling. De commissie heeft vastgesteld dat de invoering van het compenserend toetsen geen aanleiding is geweest om het volledige programma en de leerdoelen per vak tegen het licht te houden. De commissie dringt erop aan dit alsnog te doen en deze operatie aan te grijpen om de toetsbaarheid van alle leerdoelen na te gaan.

De opleiding beschouwt de bachelorscriptie als een integratief toetsmoment; studenten moeten in de scriptie aantonen dat zij een groot deel van de eindkwalificaties hebben bereikt. De bachelorscriptie bouwt voort op het onderzoekscollege. Het cijfer voor het onderzoekscollege is gebaseerd op een individueel werkstuk. De eisen hiervoor zijn voor alle onderzoekscolleges dezelfde: gestructureerde tekst, relevante hypothese, doordacht onderzoeksplan, samenvatting en bespreking van de relevante theoretische en empirische literatuur, kritisch bronnengebruik en een wetenschappelijk referentiesysteem.

De kritische reflectie beschrijft dat er de afgelopen jaren geïnvesteerd is in verhoging van het niveau van de scriptie. Dit was een van de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie. Er is sprake van twee beoordelaars die gebruik maken van dezelfde beoordelingssystematiek. Ook worden voortaan meer tussentijdse opdrachten gegeven in het onderzoekscollege, striktere deadlines gehanteerd en houden docenten zich aan de vastgestelde begeleidingsperiode.

Voor het beoordelen van bachelortheses wordt gebruik gemaakt van beoordelingsformulieren. De commissie waardeert het bestaan van deze formulieren, maar heeft vastgesteld dat het gebruik van de formulieren in de praktijk wisselend is en dat de toelichting op de beoordelingsschalen vrij summier is en algemeen is geformuleerd. Er bestaan grote verschillen in mate van feedback die studenten ontvangen van hun docenten. De commissie adviseert de opleiding om de kwaliteitcontrole op het toepassen van de beoordelings-systematiek aan te scherpen.

Masteropleiding

In de masteropleiding worden zowel vaardigheden als feitelijke kennis getoetst. Studenten worden beoordeeld op basis van mondelinge presentaties, papers en essays en op deelname aan discussies tijdens de werkgroepen. Het aanscherpen van presentatie- en schrijfvaardigheden zijn naast kritische reflectie over historische processen en theorievorming de belangrijkste onderdelen van de toetsing. De kritische reflectie beschrijft dat toetsing in de masteropleiding erop gericht is na te gaan of student in staat is om zelf een bijdrage te leveren aan het academische debat. De beoordeling steunt daarom in de eerste plaats op papers en presentaties en in mindere mate op schriftelijke tentamens.

In de Research Workshops werken studenten zelfstandig én in samenwerking met hun medestudenten in kleine groepen aan het wordingsproces van de masterscriptie onder begeleiding van een docent. Zij schrijven een *Research proposal* (25%) en een *Historiographical paper* (25%). Daarnaast worden actieve deelname en de presentaties ieder voor 25% meegenomen in het eindcijfer.

Tijdens het bezoek heeft de commissie inzage gehad in het onderwijsmateriaal van een Research workshop. Zij heeft vastgesteld dat er heel gedetailleerde criteria zijn vastgesteld voor de mastertheses en dat studenten de beschikking hebben over een stap voor stap handleiding. Tijdens de workshops worden artikelen besproken, op basis van kleine samenvattingen die studenten voorbereiden.

De masterscriptie is de belangrijkste toets in het masterprogramma. In de masterscriptie moeten studenten laten zien dat ze in staat zijn zelfstandig een onderzoek uit te voeren, kritisch de relevante theoretische en empirische literatuur te bespreken en kritisch gebruik kunnen maken van historische bronnen.

Door een eenduidig systeem van begeleiding en een expliciete beoordelingsmethodiek, die vanaf de start van de opleiding helder wordt gecommuniceerd aan de studenten, probeert de opleiding de kwaliteit van de masterscriptie te borgen. Er is sprake van intervisie doordat docenten over en weer optreden als tweede beoordelaar. Alle docenten gebruiken hetzelfde standaard beoordelingsformulier voor de scriptie. De commissie heeft evenals bij de bacheloropleiding vastgesteld dat het gebruik van de formulieren in de praktijk wisselend heel is en dat er grote verschillen bestaan in mate van feedback die studenten ontvangen. Ook hier luidt het advies van de commissie om zorg te dragen voor een scherpere kwaliteitscontrole op de beoordelingssystematiek.

Toetsbeleid en examencommissie

Het College van Bestuur van de EUR is in 2010 een universiteitsbreed project 'Toetsen en Examencommissies' gestart. In het kader van dit project is in 2011 een facultaire werkgroep Toetsbeleid opgericht, met als taak het ontwikkelen van een toetsplan voor de opleidingen Geschiedenis. De werkgroep heeft op basis van een analyse van de bestaande toetspraktijk vastgesteld dat deze zorgvuldig is ingebed in procedures en regelingen. De kwaliteit van de toetsing wordt daarnaast bewaakt door vak- en curriculum-evaluaties, het gebruik van beoordelingsformulieren voor theses, deskundigheidsbevordering van docenten (BKO) en een formele klachtenprocedure. Het nieuwe toetsplan heeft tot doel de systematische kwaliteitsbewaking van toetsen te realiseren.

De werkgroep toetsbeleid heeft een toetsmatrix opgesteld waarin per opleiding de leerdoelen van vakken gekoppeld worden aan de eindkwalificaties. De commissie onderkent het belang van het in kaart brengen van de samenhang van eindkwalificaties en vakken. Cruciaal voor het benutten van deze inzichten en systematiek is volgens haar dat de leerdoelen per vak toetsbaar geformuleerd zijn. Op dit moment is dat volgens de commissie niet voor alle toetsen het geval. Zij adviseert de opleiding om de leerdoelen opnieuw tegen het licht te houden en te waarborgen dat deze specifiek en meetbaar worden geformuleerd.

De kritische reflectie benadrukt dat het opleidingsmanagement en de examencommissie zich bewust zijn van de slagen die nog gemaakt moeten worden naar een facultair toetsbeleid. Eind 2012 is daarom het toetsbeleid nader uitgewerkt en is de examencommissie uitgebreid met twee extra leden. De voorzitter van de voormalige werkgroep toetsbeleid heeft het voorzitterschap van de examencommissie op zich genomen. De commissie is positief over

deze ontwikkelingen, maar merkt op dat de opleidingen erg laat zijn met het faciliteren van de verzwaarde taakstelling van de examencommissie. De commissie heeft er op basis van het gesprek met de examencommissie en de stappen die tot nu toe gezet zijn, vertrouwen dat de examencommissie de kwaliteitsborging van toetsen naar behoren zal uitvoeren. Zij onderschrijft daarbij de aanbeveling van de werkgroep Toetsbeleid dat de examencommissie in haar taken ondersteund wordt met deskundigheidbevordering op het gebied van toetsen en beoordeling.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Om een oordeel te vormen over het eindniveau van de studenten, heeft de commissie zowel voor de bachelor- als voor de masteropleiding 15 scripties beoordeeld (zie Bijlage 8). De scripties zijn door de commissie geselecteerd uit lijsten met afstudeerwerken van studiejaar 2010-2011 en 2011-2012. Bij het selecteren van de scripties is rekening gehouden met een spreiding van cijfers en disciplines/begeleiders.

De beoordelingen van de scripties kwamen overeen met de beoordelingen van de commissie. De kwaliteit van de eindwerken varieerde van voldoende tot zeer goed. De scripties reflecteren het eindniveau dat door de opleidingen wordt beoogd. De commissie vond de scripties van de bacheloropleiding vaak aan de lange kant. Zij heeft vastgesteld dat meer dan eens het door de opleiding vastgestelde maximum aantal pagina's ruim wordt overschreden. De commissie adviseert de opleiding om de geldende richtlijnen in acht te nemen en mee te nemen in de beoordeling. Een aandachtspunt voor de masterscripties is het gebruik van recente literatuur. In een aantal scripties was de gebruikte literatuur niet helemaal up-to-date.

Na bestudering van de eindwerken heeft de commissie vastgesteld dat de multidisciplinariteit die door de opleidingen wordt beoogd niet altijd expliciet tot uitdrukking komt in de bachelor- en de masterscripties. De beste scripties geven blijk van multidisciplinaire inzichten, maar dit is geen voorwaarde voor een voldoende beoordeling. De commissie adviseert de opleidingen zich op dit punt duidelijker te profileren en de mate waarin het onderzoek multidisciplinair van aard is te integreren in de beoordeling.

De kritische reflectie vermeldt dat de meeste studenten na de bacheloropleiding kiezen voor voortzetting van de wetenschappelijke studie, waarbij twee op de drie studenten kiest voor een masteropleiding aan de eigen faculteit. Omdat het aantal bachelorstudenten dat na het behalen van hun diploma de arbeidsmarkt betreedt zeer gering is, verloopt toegang tot deze arbeidsmarkt vooral via een vervolgopleiding, waardoor het in kaart brengen van de arbeidsmarktpositie van onze bacheloralumni zo goed als onmogelijk is. De opleiding hoopt dat de 2012 geïnstalleerde beroepenveldcommissie (zie standaard 1) in de nabije toekomst meer inzicht zal geven in de prestaties van de (bachelor)alumni.

Op basis van een alumni-enquête onder masterstudenten heeft de opleiding vastgesteld dat zij zich zeer goed voorbereid voelen op het verrichten van zelfstandig onderzoek. Alumni plaatsen kritische kanttekeningen bij de voorbereiding van de opleiding op het toetreden tot de arbeidsmarkt. De opleiding als geheel waardeerden zij als positief.

Een aanzienlijk deel van de respondenten (20 van de 38) van de alumni heeft gekozen voor een vervolgopleiding. De functies waarin alumni terechtkomen zijn onder te verdelen in vijf categorieën: onderzoek, beleid, onderwijs, communicatie en management. Een kwart van de respondenten werkt in het onderzoeksveld; verder hebben veel mensen een functie in het onderwijs of op het gebied van communicatie. Ruim de helft werkt bij de overheid of een educatieve instelling.

Tijdens het bezoek brachten alumni naar voren dat zij baat hebben bij de schrijf- en presentatievaardigheden die zij tijdens de opleiding hebben opgedaan. Ook hun analytisch vermogen komt hen in hun huidige functies goed van pas. De commissie heeft waardering voor de inspanningen van de opleiding om het beroepenveld van haar alumni in kaart te brengen en om op meer structurele basis contact te onderhouden met de afgestudeerden. Alumni bevestigden dat de opleiding bezig is haar alumnibeleid nieuw leven in te blazen. Dit uit zich ondermeer in een actieve *LinkedIn*-pagina en een alumni-enquête.

Overwegingen

De commissie heeft veel aandacht besteed aan de evaluatie van de kwaliteit van de toetsing en heeft vastgesteld dat deze voldoende is. De toetsen in beide opleidingen zijn voldoende gevarieerd en sluiten aan op de leerdoelen van de cursussen. De toetsen laten een toenemende complexiteit zien. Studenten worden goed geïnformeerd over beoordelingscriteria en toetsprocedures. De door de opleidingen beoogde multidisciplinariteit zou naar het oordeel van de commissie meer vertaald kunnen worden in de toetsing. Daarnaast ziet de commissie mogelijkheden om meer te variëren met toetsvragen in schriftelijke tentamens.

De commissie is kritisch over de vorderingen die de opleidingen hebben gemaakt op het gebied van de kwaliteitsborging van de toetsing. De commissie heeft er op basis van het gesprek met de examencommissie en de stappen die tot nu toe gezet zijn, vertrouwen in dat de examencommissie de kwaliteitsborging van toetsen naar behoren zal uitvoeren. Zij onderschrijft daarbij de aanbeveling van de werkgroep Toetsbeleid dat de examencommissie in haar taken ondersteund wordt met deskundigheidbevordering op het gebied van toetsen en beoordeling.

De commissie heeft na bestudering van een selectie van scripties vastgesteld dat studenten van beide opleidingen de beoogde eindkwalificaties realiseren. De commissie adviseert de opleidingen de mate waarin het onderzoek multidisciplinair van aard is te integreren in de beoordeling. De commissie heeft vastgesteld dat alumni tevreden zijn over het door hen bereikte niveau. In de verschillende beroepen waarin zij momenteel werkzaam zijn, hebben afgestudeerde historici vooral baat bij de analytische en communicatieve vaardigheden die zij tijdens de opleiding hebben opgedaan.

Conclusie

Bacheloropleiding Geschiedenis: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Masteropleiding Geschiedenis, voltijd- en deeltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Algemeen eindoordeel

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Geschiedenis* als **voldoende**.

De commissie beoordeelt de *masteropleiding Geschiedenis, voltijd- en deeltijdvariant* als **voldoende**.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

Prof. dr. Marjan Schwegman is directeur van het NIOD, instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies te Amsterdam, een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Daarnaast is zij onbezoldigd hoogleraar met als leeropdracht ‘politiek en cultuur van de lange twintigste eeuw’. Van 2003 tot 2007 was zij directeur van het Koninklijk Nederlands Instituut te Rome. Daarvoor was zij in verschillende wetenschappelijke functies verbonden aan de Universiteit Leiden, de Universiteit van Amsterdam, de Universiteit Maastricht en de Universiteit Utrecht. Haar onderzoek wordt gekenmerkt door een biografische benadering en richt zich met name op de Italiaanse geschiedenis van de 19de en 20ste eeuw. Zij promoveerde in 1989 op een biografie van de Italiaanse feministe Gualberta Beccari (1842-1906). Haar in 1999 gepubliceerde biografie van de reformpedagoge Maria Montessori werd in verschillende talen vertaald. Haar recente en lopende onderzoek richt zich op de betekenis van gender en oorlogsheroïek voor processen van natievorming.

Prof. dr. Luc François is gewoon hoogleraar in de geschiedenis aan de Universiteit van Gent, met als specialisatie ‘nieuwste geschiedenis’. Van 2001 tot 2006 was hij onderwijsdirecteur van deze universiteit en van 2004 tot maart 2011 directeur van de Associatie Universiteit Gent. Momenteel is hij rectoraal adviseur internationalisering. In de Vlaamse Interuniversitaire Raad is hij voorzitter van de Commissie Opleidingsaanbod en co-voorzitter van de werkgroep ‘Learning outcomes’. Sinds oktober 2011 is hij voorzitter van de HBO5-commissie, die de minister van Onderwijs en Vorming advies verleent over de aanvragen tot inrichting van HBO5-opleidingen (‘associate degrees’). Op verzoek van de NVAO zetelt hij in diverse commissies, belast met de audits aan Nederlandse hogescholen met betrekking tot de institutionele toets kwaliteitszorg.

Harmen Bredeveld MSc is student geschiedenis aan de Universiteit Leiden. Zijn specialisaties zijn Atlantische geschiedenis en geschiedenis van de ontwikkelings-samenwerking. Naast geschiedenis heeft hij ook economie gestudeerd, hierin behaalde hij in 2008 zijn masterdiploma. Harmen Bredeveld is als student lange tijd actief geweest in de studentenvertegenwoordiging aan de Universiteit Leiden. Hij heeft zich ingezet binnen de Opleidingscommissie van Geschiedenis, in de Faculteitsraad van de Faculteit der Geesteswetenschappen en als assessor (student-lid) van het Faculteitsbestuur van Geesteswetenschappen. Naast zijn studie Geschiedenis doceert Harmen Bredeveld parttime economie aan de Faculteit der Rechten van de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Dr. Jan van Herwaarden was tussen 1964 en 2005 verbonden aan achtereenvolgens de Rijksuniversiteiten van Groningen en Utrecht en de Erasmus Universiteit Rotterdam, laatstelijk als bijzonder hoogleraar Cultuurgeschiedenis i.h.b. van Middeleeuwen en Renaissance. Hij was één van de oprichters van de studierichting Maatschappijgeschiedenis (thans ESHCC) aan de EUR (1978). Hij promoveerde in 1978 in Groningen op het proefschrift *Opgelegde bedevaarten*. Zijn talrijke publicaties betreffen in eerste instantie bedevaarten, en dan speciaal die naar Santiago de Compostela, maar gaan ook over stadsgeschiedenis, met name van Dordrecht (1996) Floris V en zijn tijd (1988; 1996) en Erasmus (vooral sedert 1998). Zelf beschouwt hij (na zijn proefschrift) als zijn belangrijkste publicatie *Between Saint James and Erasmus* (Boston-Leiden 2003).

Prof. dr. Jan Orbie is professor in the rank of senior lecturer at the Department of Political Science and co-director of the Centre for EU Studies at Ghent University in Belgium. He lectures different courses in the Master for EU Studies at Ghent University, such as Theories of European Integration, European External Policies, Current Issues in EU Politics, and EU

Trade Politics. His research focuses on the international policies of the EU. He is the author of numerous chapters, articles and edited books on EU trade politics and development, the EU's global social policy, and EU democracy promotion. He is also Erasmus coordinator of the Department of Political Science. He has been a member of several visitation committees on European Studies in Flanders in 2010-2011.

Anne Stickers BA is in februari 2013 afgestudeerd aan de bacheloropleiding Internationale Betrekkingen & Internationale Organisatie van de Rijksuniversiteit Groningen. In 2008 behaalde zij daarnaast een propedeuse in Midden-Oosten Studies. Anne Stickers heeft veel ervaring in de studentenvertegenwoordiging. Ze zat een jaar in de Opleidingscommissie van Midden-Oosten Studies en was een jaar student-lid van het Afdelingsbestuur van Internationale Betrekkingen. Ook was zij studentvertegenwoordiger in verscheidene sollicitatiecommissies. Naast haar studie heeft Anne Stickers veel activiteiten ondernomen voor de studievereniging en de Europese studentenvereniging AEGEE. In het eerste half jaar van 2013 loopt Anne Stickers stage bij de International Fellowship of Reconciliation, een internationaal netwerk van vredes- en mensenrechtenorganisaties. In september 2013 zal zij beginnen aan haar masteropleiding.

Dr. Ulrich Tiedau is docent geschiedenis van de Lage Landen (Senior Lecturer in modern Low Countries history and society) aan de afdeling Nederlands van het University College London (UCL). Daarnaast is hij Associate Director van het UCL Centre for Digital Humanities. Zijn belangrijkste gebieden van onderzoek zijn transnationale uitwisselingen tussen de Benelux-landen en hun buurlanden, culturele en sociale aspecten van oorlogen, en border studies. Hij heeft gepubliceerd over onderwerpen zoals intellectuele geschiedenis, culturele transfers en identiteit in grensregio's, en de Europese gedachte, evenals over afstandsonderwijs en digitale geesteswetenschappen. Sinds 2005 is hij hoofdredacteur van *Dutch Crossing: Journal of Low Countries Studies*, het belangrijkste peer-reviewed tijdschrift in het Engels over interdisciplinaire Lage Landen Studies, waarvoor hij in december 2009 een eervolle vermelding in de Phoenix Prijs voor Significant Editorial Achievement werd toegekend door de *MLA Council of Editors of Learned Journals* (CELJ).

Prof. dr. Ingeborg Tömmel is professor emeritus voor internationale en Europese politiek en Jean Monnet Chair in European Politics and Policies aan de universiteit Osnabrück. Van 2007 tot 2011 was zij directeur van het Osnabrück Jean Monnet Centre of Excellence in European Studies. Zij won de Diefenbaker-Award van de Canadian Council voor het academische jaar 2005/06. Eerder hield zij posities aan de universiteiten van Berlijn (FU) en Nijmegen (NL); verder doceerde zij als *visiting professor* aan de universiteiten van Victoria (BC, Canada), Ottawa (ON, Canada) en Kairo (Egypte). Zij is auteur van talrijke publicaties over het politieke stelsel van de EU, governance und policy-making van de EU en de implementatie van Europese politiek in de lidstaten.

Dr. Amanda Kluvel is als universiteit hoofddocent verbonden aan de Faculteit der Cultuur- en Maatschappijwetenschappen van de Universiteit Maastricht. Zij is tevens opleidingsdirecteur van de internationale bacheloropleiding Cultuurwetenschappen/Arts and Culture. Voorheen was zij voorzitter van de opleidingscommissie Geschiedenis en propedeusecoördinator van de opleiding Geschiedenis van de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam (UvA). Aan de UvA was zij voorzitter van de Klankbordgroep Onderwijs van de Faculteit der Geesteswetenschappen en lid van de universitaire Werkgroep Studiesucces (en één van de auteurs van het (interne) rapport: Studiesucces aan de Universiteit van Amsterdam -2009). Aan de Universiteit voor Humanistiek was zij voorzitter van de Universiteitsraad en lid van de Opleidingscommissie.

Zij is enige tijd gedetacheerd geweest door de afdeling Onderwijsontwikkeling en Onderwijsresearch van de Universiteit Maastricht voor een onderzoek naar taken in het probleem gestuurd onderwijs (pgo) voor de doctoraalopleiding Cultuur- en Wetenschap Studies (CWS) aan de toenmalige Faculteit der Algemene Wetenschappen.

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

Domeinspecifiek referentiekader visitatie Geschiedenis, Europese Studies en Internationale Betrekkingen

1. Inleiding

Dit referentiekader is bedoeld voor de bachelor- en masteropleidingen aan de universiteiten in Nederland, die in het kader van de landelijke onderwijsvisitatie in de Geesteswetenschappen worden beoordeeld. Het betreft hier de bachelor en masteropleidingen Geschiedenis en Europese Studies en de masteropleidingen Internationale Betrekkingen.

Omdat de visitatie betrekking heeft op een breed spectrum van opleidingen, is gekozen voor een referentiekader dat niet prescriptief van aard is, maar veel ruimte geeft aan opleidingen om naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de eigen invalshoek keuzes te maken en accenten te leggen. Het QANU-kader vraagt van de opleidingen om bij die keuze heldere doelstellingen te formuleren en om te onderbouwen dat aan de NVAO-criteria voor niveau en oriëntatie wordt voldaan.

Bij het opstellen van dit referentiekader is gebruik gemaakt van referentiekaders van collega's in het buitenland, met name op het onderzoek naar History van het *Trans-national European Evaluation Project* (TEEP) van ENQA¹, de *Subject benchmark statement: History* van de Quality Assurance Agency for Higher Education (UK)² en de *Tuning Template European Studies*.³ In het navolgende wordt allereerst ingegaan op de doelstellingen die door de opleiding bereikt moeten worden, met name de domeinspecifieke eindtermen en kwalificaties. Aansluitend worden in de domeinspecifieke eisen de inrichting en inhoud van het programma besproken.

2. Doelstellingen en aard van de opleidingen

De bachelor- en masteropleidingen die in de visitatie Geschiedenis, Europese Studies en Internationale Betrekkingen worden beoordeeld, hebben als doel studenten op te leiden tot een elementair (bachelor), dan wel meer specialistisch (master) wetenschappelijk niveau op het gebied van het object van de studie. Daarnaast bereiden ze studenten voor op een maatschappelijke loopbaan, waarbij de kennis en vaardigheden die binnen de studie verworven zijn in praktijk kunnen worden gebracht. Dit verwijst niet zozeer naar een bepaalde beroepsactiviteit, als wel naar wat de samenleving in de eerste plaats verwacht van bachelors en masters van de opleidingen, die in de visitatie Geschiedenis, Europese Studies en Internationale Betrekkingen worden beoordeeld. Dit betekent dat zowel het wetenschappelijk niveau als de maatschappelijke relevantie dienen te zijn gegarandeerd. Actuele ontwikkelingen binnen het vakgebied krijgen voldoende aandacht in de opleiding. Eén van de doelen van de bacheloropleiding is de student zodanig op te leiden dat hij gekwalificeerd is voor een masteropleiding. Voor de (research) master geldt dat de student zodanig wordt opgeleid dat hij zelfstandig wetenschappelijk onderzoek kan uitvoeren. In principe houdt dit een dusdanig niveau in, dat de afgestudeerde master zelfstandig een proefschrift kan schrijven, al zal in de praktijk de master die doorstroomt in een promotietraject, vaak ook nog aanvullend of specifiek onderwijs volgen alvorens zelfstandig wetenschappelijk onderzoek uit te kunnen voeren.

¹ <http://www.enqa.eu/files/TEEP%20Hist%20final%20pdf0.pdf>

² <http://www.qaa.ac.uk/Publications/InformationAndGuidance/Documents/history07.pdf>

³ http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/Template_European_Studies.pdf

De commissie verwacht van de bachelor- en masteropleidingen die in het kader van de visitatie Geschiedenis, Europese Studies en Internationale Betrekkingen beoordeeld worden, dat zij tot doel hebben:

1. Kennis van en inzicht te bieden in het vakgebied van de opleiding. Dat houdt voor de opleidingen Geschiedenis in het aanleren van kennis over de mondiale historische ontwikkelingen, in het bijzonder in Europa; voor de opleidingen Europese Studies het aanleren van kennis over Europese historische en relevante contemporaine ontwikkelingen (politiek en cultuur in brede zin) en, in specifieke gevallen, over het proces van Europese integratie, en voor de opleidingen Internationale Betrekkingen kennis van de complexiteit en de interdependentie van mondiale politieke, economische en culturele ontwikkelingen; voor alle opleidingen geldt dat zij inzicht bieden in de (historische en/of hedendaagse) meest relevante (internationale) kwesties, instituties en academische paradigma's;
2. De student zodanig te vormen dat hij zich in woord en geschrift goed op academisch niveau kan uitdrukken;
3. De student vertrouwd te maken met de waarde van de wetenschappelijke benadering, waar inzicht in theorie en methodologie en een optiek van relativiteit van interpretaties een wezenlijk onderdeel van uitmaken;
4. Een kader te bieden waarbinnen de student probleemgericht leert omgaan met de verworven theorie en kennis, en het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier leert toe te passen op verschillende soorten (historische) bronnen en literatuur;
5. Een evenwicht te bieden tussen breedte en diepte van kennis en inzicht, waarbij het accent verschuift van breedte in de bachelor naar diepte in de master;
6. Studenten bewust te maken van de discipline- en nationale grenzen die worden overschreden dan wel geslecht in de praktijk van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek;
7. De student de vaardigheden te leren die nodig zijn voor zelfstandige oriëntatie op relevante beroepssectoren.

De bacheloropleiding biedt een algemene en brede basisopleiding en leidt op tot een elementair academisch niveau. De masteropleiding biedt specialisatie en verdieping per vakgebied. Bij de masteropleiding is het ook denkbaar dat de specialisatie en verdieping meerdere vakgebieden bestrijken en/of een interdisciplinair karakter heeft.

3. Eindtermen en kwalificaties van de bacheloropleiding

Studenten die een bachelor hebben afgerond in een van de opleidingen die in het kader van de visitatie Geschiedenis, Europese Studies en Internationale Betrekkingen beoordeeld worden, beschikken over de volgende domeinspecifieke kennis en vaardigheden. Opleidingen kunnen naar de aard van het object van studie en de eigen invalshoek keuzes maken en accenten leggen.

Kennis

- Voor de opleidingen Geschiedenis kennis van en inzicht in historische epochen van de oudheid tot en met het heden en in de voornaamste ontwikkelingen in de geschiedwetenschap en historiografie; voor de opleidingen Europese Studies kennis van en inzicht in historische en actuele ontwikkelingen op Europees niveau of in een Europees vergelijkend perspectief, alsmede kennis van de belangrijkste historiografische, geesteswetenschappelijke en/of politiek-wetenschappelijke en theoretische stromingen in de studie van Europa, waaronder het proces van Europese samenwerking en voor de opleidingen Internationale Betrekkingen kennis van en inzicht in de ontwikkeling en de

onderlinge samenhang van belangrijke processen, instituties en ideeën in een internationaal / mondiaal perspectief, alsmede van de relevante theoretische benaderingen op het terrein van de internationale betrekkingen.

- Kennis van en inzicht in de eigentijdse ontwikkelingen vanuit een historisch/maatschappelijk/politiek/geesteswetenschappelijk/internationaal perspectief;
- Kennis van theoretische en wetenschapsfilosofische achtergronden en tradities van geschiedkundig onderzoek, dan wel (geesteswetenschappelijk en/of politiek wetenschappelijk) onderzoek op het terrein van de Europese Studies of het terrein van de geesteswetenschappelijke en/of politiek wetenschappelijke bestudering van de internationale betrekkingen;
- Besef van historische contexten; van Europese en van internationale / mondiale complexiteit, diversiteit en samenhang;
- Vermogen tot oordeelsvorming over historische processen en hun doorwerking in de eigen tijd; voor opleidingen Europese studies meer in het bijzonder oordeelsvorming over bijvoorbeeld bestuurlijke processen op bovennationaal niveau;
- Kennis van interdisciplinaire werkwijzen.

Vaardigheden

- In staat tot analyse van wetenschappelijke teksten en tot schriftelijke en mondelinge rapportage daarover;
- In staat tot snel verzamelen, selecteren en organiseren van secundaire literatuur en bronnen en hiermee zelfstandig kunnen werken;
- In staat tot het schrijven van een werkstuk volgens de eisen van de wetenschappelijke discipline;
- Het beheersen van voor het vakgebied relevante ICT-vaardigheden;
- In staat om vraagstukken te beoordelen dan wel in staat om vraagstukken vanuit een vergelijkend (disciplinair, internationaal, Europees en/of mondiaal) perspectief te beoordelen;
- In staat om theorie en methode toe te passen in praktijk-gerelateerde opdrachten;
- Het beschikken over flexibiliteit om de (historische en/of politiek wetenschappelijke) kennis en (historische en/of politiek wetenschappelijke) vaardigheden te integreren in een beroep dat niet strikt aansluit bij de opleiding;
- Studenten zijn zich bewust van de discipline- en nationale grenzen die worden overschreden dan wel geslecht in de praktijk van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek;
- In staat tot zelfstandige oriëntatie op relevante beroepssectoren.

Academische attitude

- Blijk geven van het vermogen tot oordeelsvorming op het vakgebied mede gebaseerd op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische aspecten;
- Blijk geven van het vermogen tot reflectie op eigen verantwoordelijkheid;
- Respect tonen voor de meningen van anderen.

Afstemming op de arbeidsmarkt

Uit de opleiding blijkt dat de eindkwalificaties afgestemd zijn op de eisen van de arbeidsmarkt.

De bacheloropleidingen binnen het domein Geschiedenis, Europese Studies en Internationale Betrekkingen zijn vanuit beroepsperspectief overwegend generalistische opleidingen, die hun waarde op de arbeidsmarkt ontleen aan de academische vorming en vaardigheden die boven omschreven zijn.

Voor interdisciplinaire opleidingen Europese studies geldt in het bijzonder dat afgestudeerden in staat zijn om beleidsthema's en/of maatschappelijke vraagstukken vanuit verschillende perspectieven te analyseren en onderling op elkaar te betrekken

4. Eindtermen en kwalificaties masteropleiding

De masteropleiding bouwt wat kennis en vaardigheden betreft voort op de bacheloropleiding. Onderstaande eindtermen zijn van toepassing, afhankelijk van de keuze voor één of meerdere specialismen in de masteropleiding.

Studenten die een master hebben afgerond in één van de opleidingen die in het kader van de visitatie Geschiedenis, Europese Studies en Internationale Betrekkingen worden beoordeeld, dienen over de volgende kennis en vaardigheden te beschikken. Opleidingen kunnen hierin naar de aard van het object van studie en naar de aard van de eigen invalshoek keuzes maken en accenten leggen.

Kennis

- Kennis van en het vermogen tot actieve deelname aan de wetenschappelijke activiteiten van de discipline(s), in het bijzonder op het gebied van de gevolgde specialisatie. Dit impliceert voldoende kennis en inzicht voor het zelfstandig opzetten en uitvoeren van historisch onderzoek, dan wel geesteswetenschappelijk onderzoek naar Europese vraagstukken of geesteswetenschappelijk onderzoek naar internationale betrekkingen;
- Grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën en de kernbegrippen, de onderzoeksmethoden en –technieken;
- Kennis van de complexiteit en diversiteit van het verleden en het vermogen om deze kennis bij de beoordeling van eigen en ander onderzoek toe te passen.

Vaardigheden

- Het beschikken over technische en theoretische vaardigheden om op een zelfstandige en wetenschappelijke wijze (historische en/of politiek wetenschappelijke) bronnen en literatuur te verzamelen, te analyseren en te beoordelen met als doel op een creatieve wijze verklarende of inzichtelijke werkhypothesen te formuleren en te toetsen en daarmee een bijdrage te leveren aan relevante wetenschappelijke debatten;
- In staat om theorie en methode toe te passen in praktijkgerelateerde opdrachten;
- Het beschikken over mondelinge en schriftelijke vaardigheden om de (historische en/of politiek wetenschappelijke) kennis en de resultaten van (eigen) wetenschappelijk onderzoek op een heldere en boeiende wijze kenbaar te maken aan zowel vakgenoten als het bredere publiek;
- In staat tot omgaan met divers en weerbarstig bronnenmateriaal.

Academische attitude

- Bereid en in staat tot rekening houden met sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische aspecten bij de oordeelsvorming over en analyse van complexe vraagstukken op het eigen vakgebied;
- Bereid en in staat tot reflectie op methodische, historische en ethisch-maatschappelijke aspecten van de betrokken wetenschap;

- Reflectie op morele vraagstukken, verband houdend met het eigen vakgebied.

Afstemming op de arbeidsmarkt

Afgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde vaardigheden om academische beroepen of functies te kunnen vervullen, waarvoor een wetenschappelijke masteropleiding, vereist of dienstig is. Onder academische beroepen worden beroepen verstaan, waarin duurzame kennisontwikkeling, -verwerving of -verwerking, bereidheid om nieuw en/of onontgonnen terrein te betreden en het dragen van verantwoordelijkheid samengaan.

5. Inhoud/programma bacheloropleiding

Tijdens de bacheloropleiding dienen studenten te worden ingewijd in het analyseren van teksten, in het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek en in het schrijven van wetenschappelijke teksten.

De verantwoordelijken voor de opleiding bezinnen zich op de toenemende noodzaak van kennis van de Engelse taal in het (geven van) onderwijs en in de wetenschappelijke communicatie.

In de bacheloropleiding wordt aandacht geschonken aan de maatschappelijke inbedding van het vakgebied.

De bacheloropleiding wordt afgesloten met een bachelorscriptie of een vergelijkbare opdracht.

6. Inhoud/programma masteropleiding

In de masteropleiding specialiseert de student zich in één of meerdere domeinen. Het programma biedt ruimte voor grondige bestudering van methodologie en theorie en voor de samenstellende of ondersteunende disciplines. In multidisciplinaire opleidingen wordt ruim aandacht besteed aan de integratie van de verschillende disciplines.

In het programma van de masteropleiding is voldoende ruimte aanwezig voor de ontwikkeling van de specifieke onderzoeksvaardigheden zodat een masterstudent in staat is een masterscriptie te schrijven op het vakgebied.

In de masteropleiding wordt aandacht geschonken aan de maatschappelijke inbedding van het vakgebied.

De verantwoordelijken voor de opleiding bezinnen zich op de toenemende noodzaak van kennis van de Engelse taal in het (geven van) onderwijs en in de wetenschappelijke communicatie.

Uit de wijze van presentatie van de masteropleiding blijkt dat de opleiding zich er rekenschap van geeft welke andere masteropleidingen er op het eigen en verwante gebieden bestaan en wat de plaats van de aangeboden masteropleiding daarbinnen is.

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

Eindtermen Bachelor Geschiedenis	Dublin Descriptor
<i>De afgestudeerde:</i>	
1. heeft kennis van en inzicht in de grote lijnen van het historisch proces van de oude beschavingen tot heden	1
2. kan historische verschijnselen analyseren in relatie tot maatschappelijke structuren	1
3. is in staat de kennis van en inzicht in historische processen toe te passen in bronnenonderzoek	2
4. beheerst geschied- en sociaalwetenschappelijke methoden en technieken	2
5. is in staat historische vaardigheden toe te passen in maatschappelijke functies	2
6. is in staat vanuit historiografische en geschiedtheoretische kennis een standpunt in te nemen aangaande het eigen vak en vakrelevante probleemstellingen	3
7. kan zowel mondeling als schriftelijk wetenschappelijk rapporteren over bevindingen uit literatuurstudie en eigen onderzoek aan vakspecialisten en niet-vakspecialisten	4
8. heeft kennis van de doorwerking van historische processen in de huidige samenleving en is in staat die kritisch in maatschappelijke discussies in te brengen	4
9. kan zowel in academische als maatschappelijke context zelfstandig onderzoek opstellen, beoordelen en uitvoeren	5

Eindtermen (T) Master Geschiedenis – programma Maatschappijgeschiedenis	Dublin Descriptor
<i>Kennis en inzicht</i>	
<i>De afgestudeerde:</i>	
T1. beschikt over grondige kennis over mondiale historische ontwikkelingen in relatie tot lokale en regionale perspectieven	1
T2. kan historische verschijnselen en processen in tijd en ruimte met elkaar vergelijken en analyseren	1
T3. is in staat om het verleden vanuit een multidisciplinair perspectief te beschouwen	1
<i>Toepassing kennis en inzicht</i>	
<i>De afgestudeerde:</i>	
T4. kan onderzoeksresultaten relateren aan wetenschappelijke debatten, in het bijzonder die van de geschiedwetenschap	2
T5. kan actuele debatten en ontwikkelingen in de wereld historisch duiden, beoordelen en een beargumenteerd standpunt daarover innemen	2
<i>Oordeelsvorming</i>	
<i>De afgestudeerde:</i>	
T6. beschikt over een wetenschappelijke denkrant en een kritische instelling	3
T7. is in staat om wetenschappelijk gefundeerde conclusies te formuleren op grond van weerbarstig bronnenmateriaal	3
T8. heeft een eigen visie op belangrijke historisch wetenschappelijke en	3

geschiedtheoretische debatten, met name op het onderzoeksterrein waarop de master thesis betrekking heeft	
Communicatie	
De afgestudeerde:	
T9. kan zowel mondeling als schriftelijk wetenschappelijk conclusies rapporteren aan vakspecialisten en niet-vakspecialisten op basis van literatuurstudie en originele bronnenstudie	4
T10. kan een verslag schrijven dat voldoet aan historisch wetenschappelijke eisen: <ul style="list-style-type: none"> • onderzoekbare vraagstelling met eventuele hypothesen plaatsing van het onderwerp in de historiografie; • toepassing van theoretische noties met inachtneming van de historische context; • duidelijke compositie van de thesis; • adequate argumentatie bij het beantwoorden van de vraag met behulp van historische data; • controleerbare verantwoording van historische data; • goed Nederlands of Engels 	4
Leervaardigheden	
De afgestudeerde:	
T11. kan zelfstandig onderzoek opstellen en verrichten naar primair en weerbaarstig bronnenmateriaal met gebruikmaking van kwalitatieve en/of kwantitatieve methoden van onderzoek	5
T12. kan de verworven inzichten en academische vaardigheden zelfstandig en creatief toepassen in de beroepspraktijk van de overheid, non-profit organisaties en het bedrijfsleven	5
T13. beschikt over mondelinge en schriftelijke vaardigheden om de historische kennis en de resultaten van (eigen) wetenschappelijk onderzoek op een heldere en boeiende wijze kenbaar te maken aan zowel vakgenoten als het bredere publiek	5

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Bacheloropleiding

Jaar 1

Blok 1 Geschiedenis van Moderne westerse Samenlevingen (GMS) Historisch Atelier Academische Vaardigheden: tekstanalyse, informatieverwerking en primaire Bronnen (bibliotheek en internet)	10 EC 5 EC
Blok 2 Geschiedenis van Vroegmoderne westerse Samenlevingen (GVS) Geschiedenis van Nederland Academische Vaardigheden: informatieverwerking: samenstelling bibliografie en organisatie geschiedschrijving in Nederland	10 EC 5 EC
Blok 3 Geschiedenis van Niet-Westerse Samenlevingen (GNWS) Religie en Samenleving in het Midden-Oosten en het Mediterrane Gebied Academische Vaardigheden: mondelinge voordracht en discussie	10 EC 5 EC
Blok 4 Economische en Sociale Geschiedenis Geschiedenis en Sociale Wetenschappen Academische Vaardigheden: werkstuk	5 EC 5 EC 5 EC

Jaar 2

Major	55 EC
Verdiepingsvakken (verplicht) Christendom en Islam in de Middeleeuwen en Vroegmoderne Tijd Historische Beeldvorming	10 EC 5 EC
Theorie en Methodes (verplicht) Theorie van de Geschiedenis I+II Statistiek	10 EC 5 EC
Themagebied De student kiest één van de volgende drie themagebieden en volgt de daaronder genoemde vakken: Geschiedenis van Internationale Betrekkingen (IB) <ul style="list-style-type: none">• Geschiedenis en Theorie van Internationale Betrekkingen (10 EC)• Staat en Internationalisering (5 EC)• Van Christelijke Vorstengemeenschap naar Seculiere Soevereine Staten, 12^e tot 20^e eeuw (10 EC)	25 EC

<p>Geschiedenis van Cultuur en Media (C&M)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Media en Cultuur in Historisch Kader (10 EC) • Media, War and Historical Representation (5 EC) • Beeld van de Wereld in Populaire Media (10 EC) <p>Wereldgeschiedenis (WGS)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geschiedenis van Globalisering (10 EC) • Globalization: Migration, Diversity, Carribean Perspectives (5 EC) • Globalization: the Rise of Emerging Economies (10 EC) 	
<p>Keuzevak De student kiest een keuzevak met een omvang van 5 EC. <i>Aanbod keuzevakken in 2012-2013 binnen de opleiding Geschiedenis:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Golden Age: The Netherlands in Europe and the World - Business History - Extra themavak (uit een ander dan het gekozen themagebied) <p>De student kan ook een vak kiezen uit het aanbod van de bacheloropleiding Algemene Cultuurwetenschappen, of van een andere opleiding van de EUR of andere universiteit.</p> <p>Voor zo'n vak is vooraf toestemming nodig van de Examencommissie. Het vak mag niet van inleidend niveau zijn.</p>	5 EC
<p>Extracurriculair programma voor geselecteerde studenten</p>	15 EC

Jaar 3

<p>Vervolg MAJOR</p>	40 EC
<p>Theorie en Methoden (keuze) De student dient één vak te kiezen. <i>In het studiejaar 2012-2013 keuze uit:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Egodocumenten - Paleografie - Methoden van Kwalitatief en Kwantitatief Onderzoek - Publieksgeschiedenis - Historische Databestanden: Demografie en Sociale Mobiliteit 	5 EC
<p>Afstudeerproject</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onderzoekscollege binnen het in BA-2 gevolgde themagebied - Bachelor Thesis 	10 EC 10 EC
<p>Stage (verplicht)*</p>	15 EC
<p>Keuzevak De student kiest een keuzevak met een omvang van 5 EC. <i>Aanbod keuzevakken in 2012-2013 binnen de opleiding Geschiedenis:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Latijn-I 	5 EC

<ul style="list-style-type: none"> - Urban History: the Case of Rotterdam - Oorlog en Moraal in de zeventiende eeuw - Extra themavak (uit een ander dan het gekozen themagebied) <p>De student kan ook een vak kiezen uit het aanbod van de bacheloropleiding Algemene Cultuurwetenschappen, of van een andere opleiding van de EUR of andere universiteit.</p> <p>Voor zo'n vak is vooraf toestemming nodig van de Examencommissie. Het vak mag niet van inleidend niveau zijn.</p>	
<p>Minor De student kiest één minor uit het aanbod van de EUR.*</p>	15 EC
<p>Buitenlands studieverblijf (keuze)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Studieverblijf in het buitenland - Taalcursus ter voorbereiding op een buitenlands studieverblijf (max. 5 EC) <p><i>Indien de student kiest voor een studieverblijf in het buitenland, vervalt de minor (15 EC). Afhankelijk van inhoud en omvang van het in het buitenland te volgen programma kunnen bepaalde vakken of de stage worden vervangen. Dit is ter beoordeling van de Examencommissie.</i></p>	max. 30 EC

* Studenten kunnen ook kiezen voor de Educatieve Minor die een omvang heeft van 30 EC. De stage van 15 EC wordt dan vervangen door een praktijkstage van 10 EC als onderdeel van de Educatieve Minor. Daarnaast volgen zij 20 EC aan vakken binnen deze minor.

Studieschema jaar 2 en 3

BA-2 – blok 1		BA-3 – blok 1	
Christendom en Islam in de Middeleeuwen en Vroegmoderne Tijd	10 EC	Minor (keuze uit het gehele aanbod van de EUR)	15 EC
Statistiek	5 EC	OE: BUITENLANDS STUDIEVERBLIJF	
BA-2 – blok 2		BA-3 – blok 2	
Historische Beeldvorming	5 EC	Onderzoekscollege (IB, C&M, WGS)	10 EC
Themavak - Geschiedenis en Theorie van Internationale Betrekkingen (IB) - Media en Cultuur in Historisch Kader (C&M) - Geschiedenis van Globalisering (WGS)	10 EC	Methodisch vak (mv) of Keuzevak (kv) - Egodocumenten (mv) - Paleografie (mv) - Latijn-I (kv) - Extra themavak (zie linkerkolom; 10 EC) - Keuzevak ACW of andere opleiding	5 EC
		OE: BUITENLANDS STUDIEVERBLIJF	
BA-2 – blok 3		BA-3 – blok 3	

Theorie van de Geschiedenis I+II	10 EC	Onderzoekscollege (IB, C&M, WGS) *	10 EC
Themavak - Staat en Internationalisering (IB) - Media, War and Historical Representation (C&M) - Globalization: Migration, Diversity, Caribbean Perspectives (WGS)	5 EC	Bachelor Thesis <i>(voor reguliere studenten die het onderzoekscollege in blok 2 hebben gevolgd)</i>	10 EC
		Methodisch vak (mv) of Keuzevak (kv) - Urban History: the Case of Rotterdam (kv) - Oorlog en Moraal in de 17de eeuw (kv) - Methoden van Kwalitatief en Kwantitatief Onderzoek (mv) - Publieksgeschiedenis (mv) - Historische Databestanden: Demografie en Sociale Mobiliteit (mv) - Extra themavak (zie linkerkolom) - Keuzevak ACW of andere opleiding	5 EC
BA-2 – blok 4		BA-3 – blok 4	
Themavak - Van Christelijke Vorstengemeenschap naar Seculiere Soevereine Staten, 12 ^e tot 20 ^e eeuw (IB) - Beeld van de Wereld in Populaire Media (C&M) - Globalization: The Rise of Emerging Economies (WGS)	10 EC	Stage Bachelor Thesis <i>(voor studenten die het onderzoekscollege in blok 3 hebben gevolgd)</i>	15 EC 10 EC
Keuzevak - Golden Age - Business History - Extra themavak (zie boven; 10 EC) - Keuzevak ACW of andere opleiding	5 EC		

Masteropleiding Geschiedenis

Het programma bestaat uit een kennislijn (30 EC) en een onderzoekslijn (30 EC):

- Kennislijn: kernvak, thematische seminars en keuzevak.
- Onderzoekslijn: research workshop en master thesis.

Programma Maatschappijgeschiedenis voltijd **Specialisation *Global History and International Relations (GHIR)***

Term	Courses (seminars) GHIR		EC
1	Mapping Global Order 1600-2000 (10), core course		15
2	Research Workshop (10) (4 possible workshops) Thesis research proposal Historiographic paper		15
3	Research Workshop	Master thesis (20) Research Writing	15
4	Research Workshop	Master thesis Research Writing Presentation	15

Specialisatie *Geschiedenis van Nederland in een Mondiale Context (GNMC)*

Term	Vakken (seminars) GNMC		EC
1	Publieke Opinie in de Nederlanden 1500-heden (10), kernvak		15
2	Research Workshop (10) (keuze uit drie workshops) Thesis research proposal Historiographic paper		15
3	Research Workshop	Master thesis (20) Onderzoek Schrijven	15
4	Research Workshop	Master thesis Onderzoek Schrijven Presentatie	15

Programma Maatschappijgeschiedenis deeltijd

Specialisation *Global History and International Relations (GHIR)*

Term	1st YEAR	EC	2nd YEAR		EC
3	Mapping Global Order 1600-2000 (10), core course	10	Historical Culture in a Globalising World (5)		5
4	International Relations Theory <i>or</i> Text and Context: from Source to Science (5)	5	Research Workshop (10) (4 possible workshops) Thesis research proposal Historiographic paper		10
3	Globalisation and the Making of Europe <i>or</i> Internship (5)	5	Research Workshop	Master Thesis (20) Research Writing	10
4	Diversity in Dutch History (5)	5	Research Workshop	Master Thesis Research Writing Presentation	10

Specialisatie *Geschiedenis van Nederland in een Mondiale Context (GNMC)*

Term	1 ^e JAAR	EC	2 ^e JAAR		EC
1	Publieke Opinie in de Nederlanden 1500-heden (10), kernvak	10	Historical Culture in a Globalising World (5)		5
2	Text and Context: from Source to Science (5)	5	Research Workshop (10) (keuze uit drie workshops) Thesis research proposal Historiographic paper		10
3	Globalisation and the Making of Europe <i>of</i> Leeronderzoekstage (5)	5	Research Workshop	Master Thesis (20) Onderzoek Schrijven	10
4	Diversity in Dutch History (5)	5	Research Workshop	Master Thesis Onderzoek Schrijven Presentatie	10

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens

Bacheloropleiding

Instroom

Onderstaand een overzicht van de instroomcijfers van de faculteit met betrekking tot de instroom waarbij de volgende definitie is gehanteerd: *Het aantal studenten dat voor het eerst de opleiding volgt. Het gaat om de instroom in het eerste jaar van de opleiding. De telling is gebaseerd op het aantal studenten na 1 oktober. De cijfers zijn gecorrigeerd op studenten die zich in dezelfde maand zowel in- als uitschrijven.*

Instroom BA Geschiedenis

Cohort 2006	Cohort 2007	Cohort 2008	Cohort 2009	Cohort 2010	Cohort 2011
80	98	101	103	127	87

Bron: Erasmus Inschrijf Systeem (peildatum 13-10-2011)

Het streefdoel van de faculteit is een instroom van minimaal 100 studenten. Dat doel is van 2008 t/m 2010 gehaald, waarna de instroom in 2011 is afgenomen.

Doorstroom en uitstroom

Uit de cijfers van de VSNU blijkt dat de opleiding aan de EUR een relatief hoge selectiviteit kent in het eerste jaar. Van het totaal aantal studenten dat uitvalt na drie jaar valt een relatief hoog percentage uit in het eerste jaar. Het selecterende en oriënterende karakter van het eerste jaar komt ook naar voren uit de eigen cijfers.

In het onderstaande worden de rendementen weergegeven volgens de gegevens van de faculteit die, door het gebruik van andere definities, afwijken van de verplichte VSNU-cijfers. Deze VSNU-cijfers zijn uitsluitend berekend over de vwo-instroom waardoor de hogere rendementen waarschijnlijk worden verklaard. In vergelijking met het gemiddelde rendement van alle Geschiedenis-opleidingen brengt de EUR het er de laatste jaren goed vanaf. De EUR ambieert een rendement voor de bacheloropleiding van 80% na vier jaar (berekend over de herinschrijvers, ongeacht vooropleiding). Zoals uit de VSNU-cijfers en uit onderstaande tabel blijkt, wordt dit nog niet gehaald.

Rendement BA Geschiedenis

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
N-Cohort (excl. feb-stoppers)	66	58	66	73	81	84
- N Herinschrijvers	48	35	48	52	62	65
- N (man/vrouw)	30/18	18/17	34/14	30/22	37/25	36/29
Rendement na jaar 3	8%	29%	40%	37%	31%	
- R (man/vrouw) in %	13/0	28/29	32/57	37/36	32/28	
- Nog bezig in %	65	69	48	54	60	

Rendement na jaar 4	29%	51%	69%	60%		
- R (man/vrouw) in %	33/22	44/59	74/57	60/59		
- Nog bezig in %	38	46	17	29		
Rendement na jaar 5	40%	63%	73%			
- R (man/vrouw) in %	40/39	50/76	78/71			
- Nog bezig in %	25	34	8			
Rendement na jaar 6	50%	71%				
- R (man/vrouw) in %	50/50	67/76				
- Nog bezig in %	8	20				
Rendement na jaar 7	50%					
- R (man/vrouw) in %	50/50					
- Nog bezig in %	4					

Bron: Erasmus Inschrijf Systeem; Osiris (peildatum 17-10-2011)

Masteropleiding

Instroom

De instroom in de masteropleiding Geschiedenis bedraagt de laatste jaren rond 25 studenten.

Onderstaand een overzicht van onze eigen cijfers met betrekking tot de instroom waarbij de volgende definitie is gehanteerd: *Het aantal studenten dat voor het eerst de opleiding volgt. Het gaat om de instroom in het eerste jaar van de opleiding. De telling is gebaseerd op het aantal studenten na 1 oktober. De cijfers zijn gecorrigeerd op studenten die zich in dezelfde maand zowel in- als uitschrijven.*

Instroom MA Geschiedenis

	Cohort 2007	Cohort 2008	Cohort 2009	Cohort 2010	Cohort 2011
Voltijd	16	15	28	25	25
Deeltijd	1	1	5	2	2

Bron: Erasmus Inschrijf Systeem (peildatum 09-11-2011)

Doorstroom en uitstroom

Het streefrendement voor de voltijd-master is gesteld op 85% na 2 jaar. Zoals uit onderstaande tabel blijkt, wordt dit nog niet gehaald, maar het cohort 2009 benadert het streefcijfer wel.

Rendement MA Geschiedenis (voltijd)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
N Cohort	18	16	26	16	15	28	25
- N (man/vrouw)	7/11	7/9	13/13	10/6	8/7	16/12	18/7
- N (NL/EEA/niet-EEA)	17/0/1	16/0/0	26/0/0	15/1/0	15/0/0	27/1/0	18/2/5
Rendement na jaar 1	11%	13%	19%	13%	27%	39%	64%

- R (man/vrouw) in % - R (NL/EEA/niet-EEA) in %	0/18 12/-/0	14-nov -	23/15 -	okt-17 13/0/-	25/29 -	44/33 37/100/-	61/71 67/100/40
Rendement na jaar 2	67%	56%	62%	44%	53%	75%	
- R (man/vrouw) in % - R (NL/EEA/niet-EEA) in % - Nog bezig in %	57/73 71/-/0 33	57/56 - 25	77/46 - 19	40/50 40/100/- 56	50/57 - 47	81/67 74/100/- 25	
Rendement na jaar 3	89%	69%	73%	75%	80%		
- R (man/vrouw) in % - R (NL/EEA/niet-EEA) in % - Nog bezig in %	86/91 88/- /100 11	57/78 - 25	85/62 - 15	80/67 73/100/- 25	75/86 - 20		
Rendement na jaar 4	94%	81%	85%	75%			
- R (man/vrouw) in % - R (NL/EEA/niet-EEA) in % - Nog bezig in %	86/100 94/- /100 6	71/89 - 13	92/77 - 4	80/67 73/100/- 19			
Rendement na jaar 5	94%	88%	85%				
- R (man/vrouw) in % - R (NL/EEA/niet-EEA) in % - Nog bezig in %	86/100 94/- /100 6	86/89 - 6	92/77 - 4				

Bron: Erasmus Inschrijf Systeem; Osiris (peildatum 17-10-2011)

Rendement MA Geschiedenis (deeltijd)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
N Cohort	3		1	1	1	5	2
- N (man/vrouw)	1/2		0/1	1/0	1/0	3/2	1/1
Rendement na jaar 1	0%		0%	0%	0%	0%	0%
- R (man/vrouw in %	-		-	-	-	-	-
Rendement na jaar 2	33%		0%	0%	0%	0%	
- R (man/vrouw) in % - Nog bezig in %	100/0 67		- 0	- 100	- 100	- 40	
Rendement na jaar 3	67%		0%	0%	100%		
- R (man/vrouw) in % - Nog bezig in %	100/50 33		- 0	- 100	100/- 0		
Rendement na jaar 4	100%		0%	0%			
- R (man/vrouw) in % - Nog bezig in %	100/100 0		- 0	- 100			

Rendement na jaar 5	100%		0%				
- R (man/vrouw) in %	100/100		-				
- Nog bezig in %	0		0				

Bron: Erasmus Inschrijf Systeem; Osiris (peildatum 18-10-2011)

Gerealiseerde docent-studentratio

Bacheloropleiding

De gerealiseerde docent-student ratio van de bacheloropleiding Geschiedenis was in 2010-2011 1:35, uitgaande van 6,84 fte docenten (11497 docentbelastinguren) en 240 ingeschreven studenten.

Toelichting: De berekening van het aantal studenten is als volgt.

- BA-1: het aantal studenten van cohort N dat op 1 februari van studiejaar N (=studiejaar waar de Onderwijsstatistieken betrekking op hebben) stond ingeschreven (het op studiestakers gecorrigeerde BSA-cohort)
- BA-2: het aantal studenten van cohort N-1 dat zich in studiejaar N opnieuw heeft ingeschreven
- BA-3: het aantal studenten van cohort N-2 dat zich in studiejaar N-1 opnieuw heeft ingeschreven

Bij de berekening van het aantal dbu/fte dat per opleiding voor onderwijstaken is ingezet, is ook het aantal dbu meegerekend dat is ingezet voor het minoronderwijs, waaraan zowel eigen opleidingsstudenten als externe studenten deelnemen. Voor het minoronderwijs dat eigen opleidingsstudenten elders volgen, zijn geen dbu berekend. Het uitgangspunt is dat het aantal 'inkomende' en 'uitgaande' minorstudenten ongeveer gelijk is. Hetzelfde geldt voor het onderwijs aan uitwisselingsstudenten. Een nadere toelichting hierop is te vinden in de Onderwijsstatistieken ESHCC, ter inzage beschikbaar tijdens de visitatie.

Masteropleiding

De gerealiseerde docent-student ratio van de masteropleiding Geschiedenis was in het studiejaar 2010-2011 1 : 20, uitgaande van 1,33 fte docenten (2232 docentbelastinguren) en 27 ingeschreven studenten.

Gemiddeld aantal contacturen per fase van de studie

Bacheloropleiding

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van het gemiddeld aantal contacturen per week in het eerste, tweede en derde bachelorjaar. Tentamens, hertentamens, individuele begeleiding (met uitzondering van thesisbegeleiding en stagebegeleiding vanuit de opleiding), afsluitende blokbijeenkomsten, colleges in het kader van het honours programme en andere activiteiten buiten het basisrooster om, zijn **niet** meegenomen.

Contacturen (gemiddeld per week)

UREN PER WEEK	Hoorcolleges	Werkgroepen & Practica	Seminars	Onderzoekscolleges	Geplande individuele begeleiding	Tot. p.w.	Gem. p.w.
Bachelor-1							11
<i>Blok 1</i>	4	7				11	
<i>Blok 2</i>	4	7				11	
<i>Blok 3</i>	4	7				11	
<i>Blok 4</i>	5	6			0,25 (werkstuk)	11	
Bachelor-2							7
<i>Blok 1</i>	4	5				9	
<i>Blok 2</i>	4,4	2				6,5	
<i>Blok 3</i>	2	3	2			7	
<i>Blok 4</i>	6					6	
Bachelor-3							4
<i>Blok 1</i>	6	2				8	
<i>Blok 2</i>	2			2		4	
<i>Blok 3</i>			2		0,5 (thesis)	2,5	
<i>Blok 4</i>					0,75 (stage)	0,75	

Bron: Basisroosters 2012-2013

De kritische reflectie benadrukt dat de gegevens over contacturen moeten worden gezien in de bredere context waarin het onderwijs plaatsvindt. De opleiding streeft naar intensief, activerend onderwijs waarbij de student voortdurend aan de bal gehouden wordt met tussentijdse toetsen en opdrachten. De voor onze opleiding kenmerkende kleinschaligheid betekent bovendien dat studenten en docenten elkaar kennen waardoor gemakkelijk individueel contact wordt gelegd en persoonlijke begeleiding kan worden gegeven.

Het College van Bestuur vraagt van alle opleidingen dat het aantal contacturen in BA-1 vanaf 2015 minimaal 12 bedraagt. Aan die eis voldoen we op dit moment als we ook andere contactmomenten meetellen. Of er nadere streefdoelen worden gesteld zal onder meer afhangen van het onderzoek dat is gestart waarbij de EUR de komende jaren monitort hoeveel uur studenten aan hun studie besteden.

Masteropleiding

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van het gemiddeld aantal contacturen per week per blok. Introductieprogramma's, (her)tentamens, individuele begeleiding (met uitzondering van thesisbegeleiding), contacturen in het kader van het honours degree programme, arbeidsmarktorientatie en andere activiteiten buiten het basisrooster om, zijn **niet** meegenomen.

Programma Geschiedenis van Nederland in een Mondiale Context

UREN PER WEEK	Seminars	Werkgroepen & Practica	Research Workshop	Thesis- begeleiding	MA Thesis Markt	Totaal p.w.	Gem. p.w.
Blok 1	6	3,5			0,5	10	
Blok 2	3		3			6	
Blok 3	3		1,5	0,5		8,5	
Blok 4	3		1,5	0,5		8,5	
Blok 1 t/m 4							6,5

Bron: Basisroosters 2012-2013

Programma Global History and International Relations

UREN PER WEEK	Seminars	Werkgroepen & Practica	Research Workshop	Thesis- begeleiding	MA Thesis Markt	Totaal p.w.	Gem. p.w.
Blok 1	6				0,5	6,5	
Blok 2	3		3			6	
Blok 3	3		1,5	0,5		8,5	
Blok 4	3		1,5	0,5		8,5	
Blok 1 t/m 4							5,6

Bron: Basisroosters 2012-2013

Bijlage 6: Bezoekprogramma

Donderdag 8 november 2012

12:00-14:00: Voorbereidend overleg en inzien documenten

14:00-14:45: Gesprek met inhoudelijk verantwoordelijken

- Dr. Gijsbert Oonk, afdelingshoofd Geschiedenis
- Dr. Bregje van Eekelen, coördinator masteropleiding
- Dr. Erik Hitters, onderwijsdirecteur a.i.
- Drs. Sonja Braber, beleidsmedewerker onderwijs

15:00-15:45: Gesprek met studenten van de bacheloropleiding Geschiedenis

- Ma-ike van Amen (BA-1)
- Yohan Guit (BA-1)
- Paula de Vlas (BA-1)
- Max Eleveld (BA-2)
- Stefan van der Giessen (BA-2)
- Gyonne Goedhoop (BA-2)
- Jesse de Pagter (BA-2)
- Evelien Boender (BA-3)
- Thara van den Toorn (BA-3)

15:45-16:15: Gesprek met studenten van de masteropleiding Geschiedenis

- Julisa van Beek (GHIR) (pre-master EUR)
- Christina Dad-Johnson Yakoob (GHIR) (BA - Engeland)
- Amélie Dufour (GNMC) (BA - UL)
- Floris Kuijper (GHIR) (BA - EUR)
- Jonathan Mac Burnie (GHIR) (BA - Canada)
- Rianne Nieuwdorp (GNMC) (BA - EUR)
- Elsbeth van der Ploeg (GHIR) (BA - UvA)
- Stefan van der Ree (GNMC) (BA - EUR)

16:15-16:30: Pauze, overleg commissie

16:30-17:30: Gesprek met docenten van de bachelor- en masteropleiding Geschiedenis

- Prof.dr. Henri Beunders (hoogleraar Geschiedenis van Maatschappij, Media en Cultuur)
- Dr. Edda Frankot (UD)
- Dr. Ferry de Goey (UD)
- Prof.dr. Maria Grever (hoogleraar Theorie en Methoden van Maatschappijgeschiedenis)
- Hilde Harmsen MA (docent-promovenda)
- Dr. Martijn Lak (UD)
- Zihni Özdil MA (docent-promovendus)
- Tina van der Vlies MA (docent-promovenda)

17:30-18:15: Gesprek met alumni

- Joris Bruins (2011) (werkzoekend; werkt als vrijwilliger voor Geschiedenisbeleven.nl)
- Jop Euwijk (2009) (onderzoeksmedewerker Persmuseum Amsterdam)
- Kees-Jan van Klaveren (2008) (promovendus aan de UvA)
- Yvette Mulder (2009) (historisch onderzoeker bij REASeuro Explosives Detection)
- Yvonne Snijders (2010) (leerwerkadviseur voor jongeren bij UWV)
- Sanne Taekema (2010) (docent Geschiedenis)
- Marjelle Vermeulen (2011) (onderzoeksassistent bij de Erasmus School of Economics)
- Annelieke Wiegeraad (2009) (hoofd communicatie bij ingenieursbureau)

19:00-21:30: Diner commissie

Vrijdag 9 november 2012

08:45-09:00: Aankomst commissie

09:00-09:30: Inzien documenten, voorbereiden gesprekken, inloopsprekuren

09:30-10:00: Gesprek met leden van de Opleidingscommissie

- Dr. Ben Wubs (voorzitter)
- Dr. Arianne Baggerman (docentlid)
- Richard van der Bijl (studentlid)
- Anna-Sophie Klapwijk (studentlid)
- Melanie van der Linden (studentlid)

10:00-10:30: Gesprek met leden van de Examencommissie en de studieadviseur

- Prof.dr. Jeroen Jansz (voorzitter)
- Dr. Maarten van Dijck (lid)
- Prof.dr. Hein Klemann (lid)
- Regina Boot MA, plv. studieadviseur

10:30-11:30: Pauze en voorbereiden eindgesprek met formeel verantwoordelijken

11:30-12:15: Eindgesprek met formeel verantwoordelijken

- Prof.dr. Dick Douwes, decaan
- Dr. Gijsbert Oonk, afdelingshoofd Geschiedenis
- Dr. Bregje van Eekelen, coördinator masteropleiding
- Dr. Erik Hitters, onderwijsdirecteur a.i.
- Drs. Sonja Braber, beleidsmedewerker onderwijs

12:15-14:45: Opstellen voorlopige bevindingen

14:45-15:00: Mondelinge rapportage voorlopige bevindingen (openbaar)

15:00-16:00: Borrel

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Voor het bezoek heeft de commissie de afstudeerscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

Bacheloropleiding

331307
334976
313193
276752
299545
323989
317172
332690
323770
315943
335321
316514
326444
313948
267510

Masteropleiding

298163
324176
284657
280055
313193
299906
306172
351506
265283
334577
312367
311792
312053
306330
362816

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als *hard copies* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Verslagen van overleg in relevante commissies / organen (in ieder geval examencommissie en opleidingcommissie van laatste twee afgeronde studie jaren);
- Samenvatting en analyse van recente evaluatieresultaten en relevante managementinformatie, waaronder het convenant van de Faculteit met het CvB van de EUR;
- Toetsmateriaal van alle cursussen (tentamens, werkstukopdrachten, richtlijnen voor stageverslagen en presentaties etc) en de toetsmatrix;

- Documentatie over docent- en studenttevredenheid, waaronder alumni-enquêtes;
- Informatie over de verhouding van studenten tussen de twee afstudeerrichtingen in de bacheloropleiding;
- Informatie over vooropleidingen van de masterstudenten.

De commissie heeft daarnaast voorafgaande aan het bezoek per opleiding een aantal cursussen geselecteerd:

Bacheloropleiding:

- Theorie van de Geschiedenis I en II;
- Van Christelijke Vorstengemeenschap naar Seculiere Soevereine Staten;
- Christendom en Islam in Middeleeuwen en Vroegmoderne tijd;
- Media, War and Historical Representation;
- Globalization: Migration, Diversity, Caribbean Perspectives.

Masteropleiding:

- Mapping Global Order 1600 - 2000;
- Research Workshop;
- Publieke Opinie in de Nederlanden.

Van deze cursussen is het volgende materiaal ter inzage klaargelegd:

- Studiehandleiding;
- Verplichte literatuur;
- Toetsopgaven met bijbehorende beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen);
- Een representatieve selectie van feitelijk gemaakte toetsen (zoals presentaties, stages, assessments of portfolio's) en beoordelingen;
- Resultaten van vakevaluaties van de afgelopen twee studie jaren.

Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE *Maijan Schwegman*

NAAM: *Luttik Oudorp 27*

ADRES: *1811 MT Alkmaar*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING: *Geschiedenis, 18 en Europese Studies*

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

1

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Alkmaar*

DATUM: *17 oktober 2012*

HANDEKENING:

2

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *Luce FRANÇOIS*

ADRES: *Chrysantensteccaat 13
B-8400 Oostende
België*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

1

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Utrecht*

DATUM: *18.10.2012*

HANDEKENING:

2

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Jan UrbaiADRES: Leidsingel 73
3050 Leidslag
BelgiëIS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden kunnen beïnvloeden;

1

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: UtrechtDATUM: 18/10/12

HANDTEKENING:

2

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: ULRICH TIEDAUADRES: 10 LAWRENCE ROAD
RICHMOND, MARY
TW10 7LR
VERENIGD KONINKRIJKIS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden kunnen beïnvloeden;

1

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: UTRECHTDATUM: 18/10/2012HANDTEKENING: Ulrich Tiedau

2

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: A.A. Klunvel-Reyorsa

ADRES: Rosekruis 46 D 16228DH Maarsseveld

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden kunnen beïnvloeden;

1

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Utrecht

DATUM: 18-10-2012

HANDTEKENING:

2

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Anne Sijters

ADRES: Zoutstraat 27
9712 TB Groningen

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden kunnen beïnvloeden;

1

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Utrecht

DATUM: 18-10-2012

HANDTEKENING:

2

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *Trees Graas*
QANU
ADRES: *Cashanjeningel 56*
Utrecht

IS ALS ~~BEKEND~~ / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN:

1

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Utrecht* DATUM: *16 oktober 2012*

HANDEKENING: *Trees Graas*

2